

РАХУНКОВА ПАЛАТА

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Рахункової палати
від 23.06.2020 № 14-2

ЗВІТ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ ЗВІТУ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ ЗА 2019 РІК У ЧАСТИНІ, ЩО ВПЛИВАЄ НА ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Київ 2020

З М І С Т

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ.....	3
ПРЕАМБУЛА	3
ВСТУП	5
I. АНАЛІЗ ПОЛОЖЕНЬ ЗВІТУ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ АНТИМОНОПОЛЬНИМ КОМІТЕТОМ УКРАЇНИ ЗАКОНОПРОЄКТНОЇ ТА НОРМОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	6
II. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗВІТУ	8
III. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАПЛАНОВАНИХ АНТИМОНОПОЛЬНИМ КОМІТЕТОМ УКРАЇНИ ЗАХОДІВ ІЗ ЗАХИСТУ КОНКУРЕНЦІЇ НА ОКРЕМИХ РИНКАХ З ФАКТИЧНО ВИКОНАНИМИ І ВІДОБРАЖЕНИМИ У РІЧНОМУ ЗВІТІ	13
IV. КОНТРОЛЬ ЗА КОНЦЕНТРАЦІЄЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА УЗГОДЖЕНИМИ ДІЯМИ, ПОРУШЕННЯМИ У СФЕРІ НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ.....	22
V. АНАЛІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНТИМОНОПОЛЬНИМ КОМІТЕТОМ УКРАЇНИ ФУНКЦІЇ УПОВНОВАЖЕНОГО ОРГАНУ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ СУБ'ЄКТАМ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	24
VI. АНАЛІЗ НАКЛАДЕННЯ ШТРАФІВ І ВЧИНЕННЯ ДІЙ АНТИМОНОПОЛЬНИМ КОМІТЕТОМ УКРАЇНИ У РАЗІ НЕСПЛАТИ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ ШТРАФІВ ТА ПЕНІ, ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ЇХ ЗАРАХУВАННЯМ ДО ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ	28
VII. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ ЯК ОРГАНУ ОСКАРДЖЕННЯ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ	35
VIII. АНАЛІЗ І ОЦІНКА ПОЛОЖЕНЬ ЗВІТУ ЩОДО АНТИКОНКУРЕНТНИХ УЗГОДЖЕНИХ ДІЙ, ЗОКРЕМА ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ СПОТВОРЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ТОРГІВ	39
IX. СТАН РЕАГУВАННЯ НА РЕКОМЕНДАЦІЇ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПОПЕРЕДНЬОГО АНАЛІЗУ	41
ВИСНОВКИ.....	42
ПРОПОЗИЦІЇ.....	47

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

АМКУ, Комітет	Антимонопольний комітет України
Закон 132	Закон України від 20.09.2019 № 132 "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання інвестиційної діяльності в Україні"
Закон 236	Закон України від 07.06.1996 № 236 "Про захист від недобросовісної конкуренції"
Закон 922	Закон України від 25.12.2015 № 922 "Про публічні закупівлі"
Закон 1555	Закон України від 01.07.2014 № 1555 "Про державну допомогу суб'єктам господарювання"
Закон 2210	Закон України від 11.01.2011 № 2210 "Про захист економічної конкуренції"
Закон 2019	Закон України від 13.04.2017 № 2019 "Про ринок електричної енергії"
Закон 3038	Закон України від 17.02.2011 № 3038 "Про регулювання містобудівної діяльності"
Закон 3659	Закон України від 26.11.1993 № 3659 "Про Антимонопольний комітет України"
Колегія	Постійно діюча адміністративна колегія з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель
Наказ 66	наказ Голови Комітету від 31.07.2019 № 66-од
Наказ 105	наказ Голови АМКУ від 12.11.2019 "Про внесення змін до наказу Голови АМКУ від 22.02.2018 № 17 "Про затвердження Порядку розрахунку економічного ефекту від заходів з контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції структурних підрозділів апарату та територіальних відділень Антимонопольного комітету України"
План роботи	План роботи центрального апарату АМКУ на 2019 рік, затверджений Головою АМКУ 28.12.2018
Порядок 17	Порядок розрахунку економічного ефекту від заходів з контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції структурних підрозділів апарату та територіальних відділень Антимонопольного комітету України, затверджений наказом Голови АМКУ від 22.02.2018 № 17
проект Закону 2730	проект закону від 14.01.2020 № 2730 "Про внесення змін до деяких законів України щодо конкуренційно-антимонопольної реформи"
проект Закону 2730-2	проект закону від 31.01.2020 № 2730-2 "Про внесення змін до деяких законів України щодо конкуренційно-антимонопольної реформи"
Рекомендації	Рекомендаційні роз'яснення щодо застосування положень частин другої, п'ятої та шостої статті 52 Закону України "Про захист економічної конкуренції", частин першої та другої статті 21 Закону України "Про захист від недобросовісної конкуренції", затверджені наказом Голови АМКУ від 09.08.2016 № 39-pp
річний Звіт	Звіт Антимонопольного комітету України за 2019 рік

ПРЕАМБУЛА

Підстава для проведення заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту): План роботи Рахункової палати на 2020 рік; Закон України "Про Рахункову палату" (пункт 6, частина перша, стаття 7); Закон України "Про Антимонопольний комітет України"; доручення для виконання повноважень члена Рахункової палати та забезпечення здійснення заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) від 16.01.2020 № 08-13 та від 18.05.2020 № 08-259.

Мета заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту): оцінка повноти та достовірності висвітлення у річному Звіті результатів діяльності АМКУ.

Предмет заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту): річний Звіт АМКУ, нормативно-правові акти України, розпорядчі та інші документи АМКУ з питань забезпечення ним здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції на засадах рівності суб'єктів господарювання перед законом та пріоритету прав споживачів, запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, їх виявлення і припинення; контролю за концентрацією, узгодженими діями суб'єктів господарювання та дотриманням вимог законодавства про захист економічної конкуренції під час регулювання цін (тарифів) на товари, що виробляються (реалізуються) суб'єктами природних монополій; сприяння розвитку добросовісної конкуренції; методичного забезпечення застосування законодавства про захист економічної конкуренції; здійснення контролю за створенням конкурентного середовища та захистом конкуренції у сфері державних закупівель; проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання та здійснення контролю за допустимістю такої допомоги для конкуренції; інформаційні дані про стан ринків товарів і послуг та інші проблеми, пов'язані з діяльністю АМКУ

Статистична, фінансова, бюджетна, управлінська звітність та інша інформація щодо діяльності АМКУ з питань аналізу річного Звіту.

Початкові обмеження щодо проведення заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту):

часові: діяльність АМКУ за 2019 рік.

Критерії, які використовувалися під час проведення заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту):

- щодо оцінки повноти та достовірності викладеної у річному Звіті інформації: відповідність інформації фактичному стану справ;
- щодо законності, своєчасності і повноти управлінських рішень: відповідність прийнятих управлінських рішень об'єкта аналізу нормам чинного законодавства; своєчасність і повнота їх прийняття;

- щодо ефективності діяльності АМКУ: забезпечення реалізації Комітетом повноважень у сфері здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції на засадах рівності суб'єктів господарювання перед законом та пріоритету прав споживачів, запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, їх виявлення і припинення; контролю за концентрацією, узгодженими діями суб'єктів господарювання та дотриманням вимог законодавства про захист економічної конкуренції під час регулювання цін (тарифів) на товари, що виробляються (реалізуються) суб'єктами природних монополій; сприяння розвитку добросовісної конкуренції; методичного забезпечення застосування законодавства про захист економічної конкуренції; здійснення контролю за створенням конкурентного середовища та захистом конкуренції у сфері державних закупівель; проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання та здійснення контролю за допустимістю такої допомоги для конкуренції.

Методи збирання даних: аналіз річного Звіту, нормативно-правових, розпорядчих актів, пов'язаних з предметом аналізу; управлінських рішень АМКУ; аналіз бюджетних пропозицій, бюджетних запитів, проєктів кошторисів, кошторисів та розрахунків до них, довідок про внесення змін до кошторисів, паспорта бюджетної програми та звіту про його виконання, первинних бухгалтерських, фінансових та інших документів, які є підставою для здійснення операцій з бюджетними коштами; аналіз фінансової, бюджетної, управлінської та статистичної звітності; аналіз інформації, отриманої на запит; аналіз та опрацювання матеріалів засобів масової інформації та спеціальних видань; опитування та отримання пояснень від посадових осіб об'єкта аналізу, аналіз реалізації наданих Рахунковою палатою рекомендацій (пропозицій) з метою оцінки їх результативності.

ВСТУП

Статтею 3 Закону 3659 визначено, що основним завданням АМКУ є участь у формуванні та реалізації конкурентної політики, зокрема у частині здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції на засадах рівності суб'єктів господарювання перед законом та пріоритету прав споживачів, запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, їх виявлення і припинення.

Показником ефективності державної політики у сфері захисту економічної конкуренції є, зокрема, розмір припинених і повернутих втрат юридичних і фізичних осіб, спричинених монополізацією товарних ринків, порушеннями законодавства про захист економічної конкуренції, міжнародні рейтинги щодо конкурентоспроможності економіки країни тощо.

Оцінку конкурентоспроможності економіки країн світу щороку проводить Швейцарська неурядова організація Всесвітній економічний форум. Із цією метою у 1995 році розроблено Індекс глобальної конкурентоспроможності. **Аналіз динаміки рейтингу засвідчив: Україна у**

2019 посіла 85 місце порівняно з 79 у 2015, тобто опустилася на 6 сходинок, її позиція нижче Барбадосу, Домініканської Республіки та Ямайки.

Рахункова палата відповідно до статті 7 Закону України "Про Рахункову палату" здійснила попередній аналіз (до розгляду на засіданнях комітетів Верховної Ради України та на пленарних засіданнях Верховної Ради України) річного Звіту Комітету в частині, що впливає на виконання державного бюджету.

I. АНАЛІЗ ПОЛОЖЕНЬ ЗВІТУ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТОМ УКРАЇНИ ЗАКОНОПРОЄКТНОЇ ТА НОРМОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Законом 3659 встановлено, що Комітет є державним органом із спеціальним статусом, мета діяльності якого – забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері державних закупівель. Комітет підконтрольний Президенту України та підзвітний Верховній Раді України.

Відповідно до частини третьої статті 7 Закону 3659 Комітет у сфері формування та реалізації конкурентної політики, сприяння розвитку конкуренції, нормативного і методичного забезпечення своєї діяльності та застосування законодавства про захист економічної конкуренції має певні повноваження.¹

Згідно з річним Звітом (стор. 130 – 135) "Антимонопольний комітет у 2019 році працював над подальшим оновленням законодавчих засад державного захисту економічної конкуренції України відповідно до положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС і завдань реформування національної економіки України.

У сфері взаємодії з державними органами АМКУ протягом 2019 року було опрацьовано **1547** проєктів нормативно-правових актів (НПА), рішень інших органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, адміністративно-господарського управління та контролю. Із них погоджено без зауважень 67%; відмовлено в погодженні 24%; надано зауваження та пропозиції 9% (у 50 % випадків пропозиції Комітету були враховані).

Розробка та прийняття нормативно-правових актів у 2019 році.

Розроблено 11 нормативно-правових актів: 6 проєктів Розпоряджень АМКУ, з яких 3 зареєстровано в Міністерстві юстиції у 2019 році; 5 проєктів актів КМУ, з яких 2 затверджено постановою КМУ".

¹Узагальнювати та аналізувати інформацію про реалізацію актів законодавства про захист економічної конкуренції щодо пріоритетів і напрямів конкурентної політики; брати участь у розробленні та вносити в установленому порядку Президенту України та Кабінету Міністрів України пропозиції щодо законів та інших нормативно-правових актів, які регулюють питання розвитку конкуренції, конкурентної політики та демонополізації економіки, погоджувати проєкти нормативно-правових актів Президента України, Кабінету Міністрів України, центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю, що можуть вплинути на конкуренцію; приймати власні нормативно-правові акти у формі розпоряджень з питань, що належать до його компетенції, тощо.

Під час аналітичного заходу встановлено, що протягом 2019 року опрацьовано **1275** проєктів нормативно-правових актів².

Для порівняння: у 2018 році Комітетом опрацьовано 1547 проєктів нормативно-правових актів, рішень інших органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, адміністративно-господарського управління та контролю, з них відмовлено в погодженні 363 документів. Надано зауважень і пропозицій до 143 проєктів актів щодо узгодження їх з вимогами законодавства про захист економічної конкуренції. У 69 випадках пропозиції органів Комітету враховано (48,3 відсотка). Отже, нормотворча діяльність Комітету є достатньо ефективною, **хоча порівняно з 2018 роком нормотворче навантаження зменшилось на 17,6 відс.**, при цьому показник "враховано пропозиції органів Комітету" збільшився на 2 відсотки.

Щодо законопроектної роботи Комітету: згідно з річним Звітом (стор. 131) розроблено шість законопроектів, зокрема, про внесення змін до Податкового та Митного кодексів України, про внесення змін до законів "Про державну допомогу суб'єктам господарювання", "Про публічні закупівлі" та про внесення змін до законодавства про захист економічної конкуренції щодо підвищення ефективності АМКУ.

Слід зазначити, що із шести законопроектів у річному Звіті **проаналізовано лише один** – проєкт Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про публічні закупівлі" та деяких інших законів України щодо удосконалення роботи органу оскарження в сфері публічних закупівель".

У 2019 році Комітетом продовжено роботу з розроблення методичних рекомендацій для забезпечення його діяльності. На стор. 132 річного Звіту вказано такі розпорядження АМКУ: від 13.06.2019 № 9-рп "Про внесення змін до Типових вимог до узгоджених дій суб'єктів господарювання для загального звільнення від попереднього одержання дозволу органів АМКУ на узгоджені дії суб'єктів господарювання"; від 13.06.2019 № 10-рп "Про затвердження Типових вимог до узгоджених дій малих та середніх підприємств щодо спільного придбання товарів"; від 12.12.2019 № 25-рп "Про затвердження змін до Положення про концентрацію". **Однак річний Звіт не містить інформації про затвердження і стан виконання Комітетом Плану діяльності з розробки проєктів регуляторних актів на 2019 рік.**

У річному Звіті також відсутня інформація про затвердження Плану графіка здійснення заходів із відстеження результативності регуляторних актів Комітету на 2019 рік. Під час аналізу встановлено: останній звіт про відстеження результативності регуляторного акта розміщено на сайті Комітету в серпні 2017 року.

² За поясненням Комітету щодо помилки в кількості опрацьованих проєктів НПА: "При зазначенні опрацьованих проєктів на с.130 Річного звіту було допущено технічну помилку та не замінено дані 2018 року, які використовувались для затвердження візуального оформлення розділу "Законопроектна та нормотворча діяльність". У сфері взаємодії з державними органами АМКУ протягом 2019 року було опрацьовано 1275 проєктів НПА, рішень інших органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, адміністративно-господарського управління та контролю. Із них погоджено без зауважень - 70%, відмовлено в погодженні - 21%, надано зауваження та пропозиції - 9%. Також зазначаємо, що хоча і з 2018 року на 17% зменшилась к-сть НПА, що були надіслані на погодження до Комітету, але структура погоджень майже не зазнала змін".

Аналіз стану виконання Плану роботи на 2019 рік засвідчив, що не реалізовано таких дій у межах заходу щодо здійснення законопроектної та нормотворчої роботи на 2019 рік: **не розроблено Правил розгляду заяв і справ порушення законодавства про захист економічної конкуренції; не внесено до Кабінету Міністрів України законопроекту "Про внесення змін до Закону України "Про захист економічної конкуренції" щодо запровадження додаткової відповідальності засновників та керівників у разі доведення юридичних осіб – відповідачів, на яких органами Комітету накладено штрафи, до банкрутства (неплатоспроможності) з метою уникнення сплати накладених штрафів.**

Законодавство з питань антимонопольно-конкурентної політики у 2019 році не зазнало суттєвих змін. Зокрема, з 2013 року не врегульовано питання затвердження згідно з вимогами законодавства України **Загальнодержавної програми розвитку конкуренції**.³

Аналіз річного Звіту засвідчив: незважаючи на те, що **Загальнодержавну програму розвитку конкуренції не затверджено, Комітетом 28.12.2018 схвалено проєкт Концепції державної політики розвитку та захисту економічної конкуренції в Україні та проєкт розпорядження Кабінету Міністрів України про її затвердження. Проєкт Концепції державної політики розвитку та захисту економічної конкуренції в Україні** пройшов попереднє громадське обговорення за участі експертів Світового банку, Адміністрації Президента України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства інфраструктури України, НКРЕКП, НКРЗІ, інших державних органів, конкурентних відомств Австралії, Іспанії та Румунії і отримав позитивну оцінку, а в подальшому був погоджений Міністерством фінансів України.

Отже, законодавство України про захист економічної конкуренції потребує подальшого удосконалення, а діяльність АМКУ в цьому напрямі – прискорення та подальшої активізації.

II. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗВІТУ

Відповідно до частини другої статті 2 та частини першої статті 20¹ Закону 3659 Комітет щороку до 15 березня наступного за звітним роком подає до Верховної Ради України звіт про свою діяльність. Річний Звіт, затверджений розпорядженням АМКУ від 12.03.2020 № 1-рп, надіслано Рахунковій палаті листом від 13.03.2020 № 220-29/01-3680. Згідно зі статтею 3 Закону 3659

³ Відповідно до частини першої статті 18 Господарського кодексу України держава здійснює антимонопольно-конкурентну політику та сприяє розвитку змагальності у сфері господарювання на основі загальнодержавних програм, що затверджуються Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19.09.2012 № 690-р схвалено Концепцію Загальнодержавної програми розвитку конкуренції на 2014–2024 роки і доручено АМКУ разом з іншими заінтересованими центральними та місцевими органами виконавчої влади розробити та подати до 10.07.2013 Кабінету Міністрів України проєкт Загальнодержавної програми розвитку конкуренції на 2014–2024 роки. Зокрема, проблему розвитку конкуренції передбачалося вирішити шляхом створення передумов для її розвитку.

Комітету визначено основні завдання щодо участі у формуванні та реалізації конкурентної політики⁴.

Аналіз річного Звіту засвідчив, що для відслідковування проблематики ринків і пріоритетів за роками Комітетом збережено структуру річного Звіту попередніх років – п'ять розділів з деталізованими підрозділами про діяльність. Зокрема, наведено статистику щодо кількості вжитих дій, аналіз стану основних ринків та ідентифікованих проблем, вагомі та методологічно важливі рішення і рекомендації, основні проблеми ринків, результати розгляду та погодження проєктів нормативно-правових актів, перелік випадків судового оскарження тощо.

Підрозділи річного Звіту містять інформацію про стан і перспективи розвитку конкурентного законодавства, про діяльність Комітету й основні напрями конкурентної політики. У цьому році до розділу "Стан конкуренції в Україні в цілому та на окремих ринках" замість підрозділу "Ринки індустріальних товарів" включено підрозділ "Ринок азотних мінеральних добрив" (стор. 126 – 129), що висвітлює питання стану конкуренції на ринку азотних мінеральних добрив та визначає регіональні особливості їх реалізації, перешкоди конкуренції на цьому ринку для виробників та "опту" і "опту" та роздрібних торгівців, а також проблематику ринку.

Для поглибленого вивчення інформації та швидкого доступу до документів електронна версія річного Звіту містить майже 300 посилань на рішення, рекомендації Комітету, звіти про дослідження ринку, методологічні документи, ухвали суду тощо, що свідчить про певну відкритість Комітету для громадськості.

Наказом Голови АМКУ від 22.02.2018 № 17 (із змінами від 26.09.2018 № 112, від 12.11.2019 № 105-ОД), зокрема на виконання рекомендацій Рахункової палати (рішення від 15.05.2018 № 12-2), затверджено Порядок 17.

***Довідково.** Порядок 17 передбачає процедуру розрахунку, погодження та звітності щодо економічного ефекту від вжитих заходів структурними підрозділами апарату та територіальними відділеннями Комітету, зокрема:*

- визначення економічного ефекту;
- умови визначення економічного ефекту, у тому числі від фактичного припинення чи запобігання порушенням (діям, які містять ознаки порушень) законодавства про захист економічної конкуренції шляхом застосування заходів Комітету незалежно від статусу судового оскарження чи сплати штрафу фактичного припинення, попередження, усунення негативних наслідків;

⁴ Зокрема, висвітлює основні завдання щодо участі у формуванні та реалізації конкурентної політики в частині здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції на засадах рівності суб'єктів господарювання перед законом та пріоритету прав споживачів, запобігання, виявлення і припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції; контролю за концентрацією, узгодженими діями суб'єктів господарювання та дотриманням вимог законодавства про захист економічної конкуренції під час регулювання цін (тарифів) на товари, що виробляються (реалізуються) суб'єктами природних монополій; сприяння розвитку добросовісної конкуренції; здійснення контролю за створенням конкурентного середовища та захисту конкуренції у сфері публічних закупівель; методичного забезпечення застосування законодавства про захист економічної конкуренції; проведення моніторингу державної допомоги суб'єктами господарювання та здійснення контролю за допустимістю такої допомоги для конкуренції.

- формули, за якими здійснюється розрахунок економічного ефекту, зокрема, при фактичному зниженні ціни (тарифу, розцінки); запобіганні підвищенню цін; зменшенні або запобіганні витратам (втратам) покупців та/або споживачів у разі припинення чи попередження порушення (наприклад додаткова оплата за товари (послуги), які включені в тариф); поновленні належних умов конкуренції; запобіганні суттєвому обмеженню конкуренції;

- погодження та звітності щодо економічного ефекту;

- особливості розрахунку економічного ефекту, який не може бути розрахований двічі від одного заходу, вжитого структурним підрозділом апарату або територіальним відділенням Комітету; на окремих ринках і регульованих ринках; проміжки часу для розрахунку обсягу реалізованого товару або ринку тощо.

При цьому аналіз засвідчив, що наказом Голови Комітету від 12.11.2019 № 105 до абзацу восьмого пункту 2.4 розділу 2 Порядку 17 внесено зміни, згідно з якими уточнено розрахунок економічного ефекту в разі припинення порушень антиконкурентних узгоджених дій у вигляді спотворення результатів торгів, аукціонів, конкурсів, тендерів (пункт 4 частини другої статті 6 Закону 2210), зокрема, економічний ефект визначається як 10 відс.: у випадках, **коли торги не відбулися** – від обсягу очікуваної вартості закупівель; у випадках, **коли торги відбулися** – від вартості закупівель на дату укладання договору. Зазначене уточнення дає змогу більш правильно здійснити розрахунок економічного ефекту.

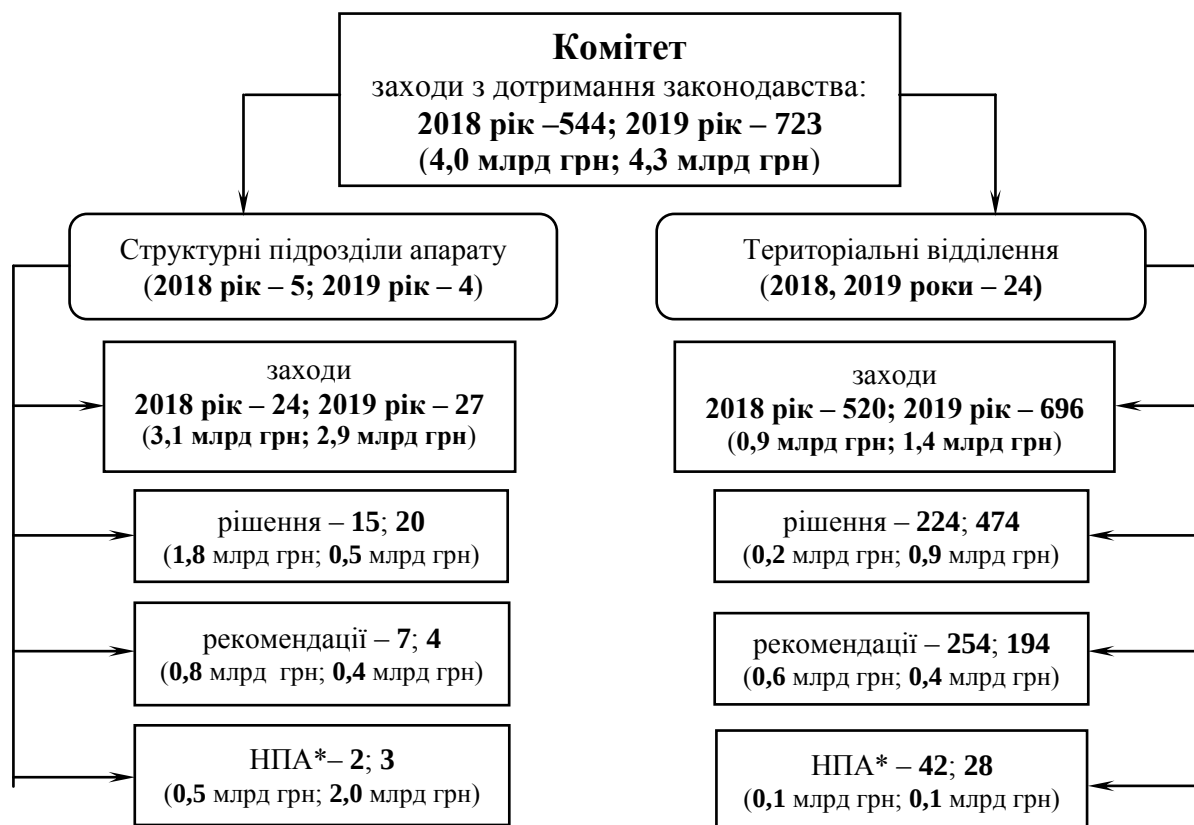
Крім того, Порядок 17 доповнено додатком 7 "Методологічний підхід Антимонопольного комітету України до розрахунку економічного ефекту від заходів на ринках галузі будівництва, де сплачується пайова участь у розвитку інфраструктури населеного пункту" (Наказ 105), у якому зазначено, що правові та організаційні засади містобудівної діяльності (зокрема, щодо залучення, розрахунку розміру й використання коштів пайової участі в розвитку населеного пункту) встановлено статтею 40 Закону 3038. При цьому аналіз засвідчив, що відповідно до Закону 132 статтю 40 Закону 3038 вилучено з 2020 року. **Отже, додаток 7 потребує нормативного врегулювання, оскільки правові та організаційні засади, якими встановлено порядок залучення, розрахунку розміру й використання коштів пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту, втрачають чинність.**

У річному Звіті (стор. 194) зазначено, що розмір економічного ефекту внаслідок вжиття Комітетом заходів із припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції та попередження неправомірних втрат і витрат юридичних і фізичних осіб **становить 4 млрд 327,2 млн грн, що на 8,2 відс. більше, ніж у 2018 році.**

Комітетом для здійснення аналізу річного Звіту в частині розрахунку економічного ефекту надано зведену таблицю "Економічний ефект від діяльності структурних підрозділів та територіальних відділень Антимонопольного комітету України за 2019 рік".

Рахунковою палатою проаналізовано інформацію про розрахунок економічного ефекту за 2019 рік і встановлено, що обсяг розрахованого, погодженого та поданого 4-ма структурними підрозділами апарату та 24-ма територіальними органами у звітах Управлінню економічного аналізу економічного ефекту становив 4 млрд 327,2 млн грн (структурні підрозділи

апарату – 2 млрд 972,0 млн грн, територіальні органи – 1 млрд 355,2 млн грн (схема 1)).

*Нормативно-правовий акт.

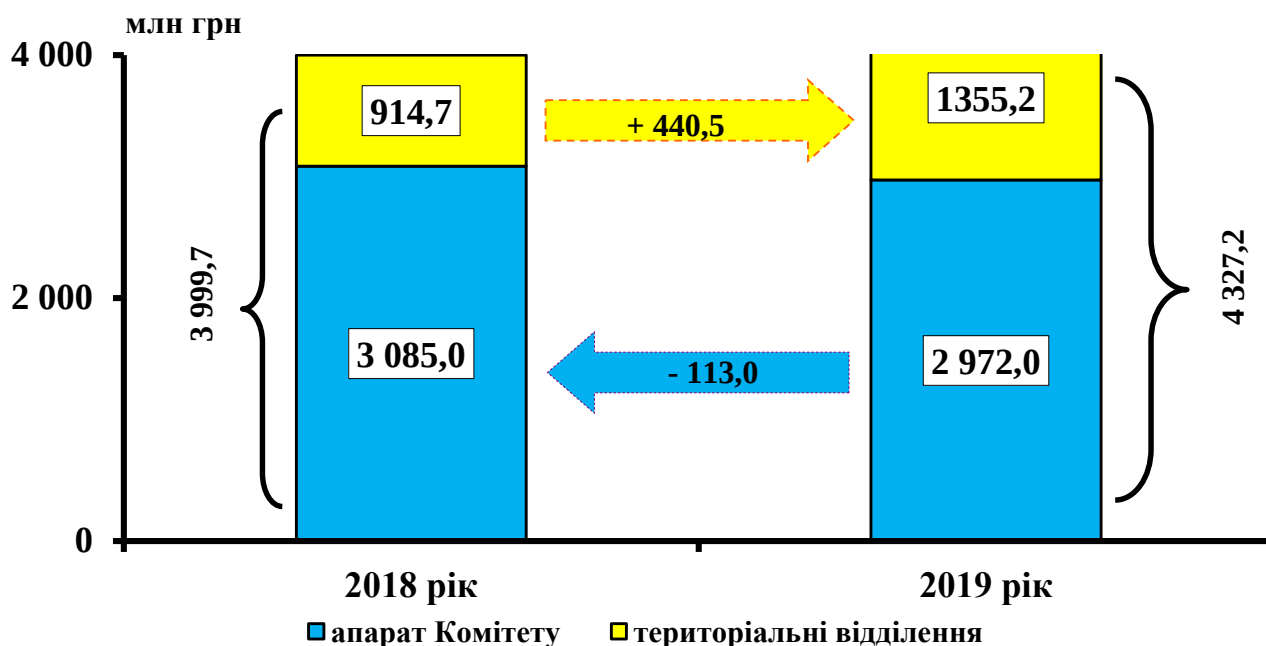
Схема 1. Обсяг економічного ефекту, визначеного структурними підрозділами і територіальними органами АМКУ у 2018, 2019 роках

При здійсненні аналізу зведеної таблиці розрахунку економічного ефекту встановлено, що чотирма структурними підрозділами апарату Комітету розраховано економічний ефект за 27 припиненими порушеннями на загальну суму 2 млрд 972,0 млн грн, або 68,7 відс. загального обсягу економічного ефекту. Територіальними відділеннями економічний ефект розраховано за 696 припиненими порушеннями на загальну суму 1 млрд 355,3 млн грн, або 31,3 відсотка. При цьому майже половину (44,2 відс.) загального обсягу економічного ефекту за одним припиненим порушенням (1 млрд 910,5 млн грн) розраховано Департаментом досліджень і розслідувань ринків паливно-енергетичного комплексу та житлово-комунального господарства, тобто економічний ефект на одного працівника цього Департаменту (26 штатних одиниць) становить 73,5 млн гривень.

Враховуючи фактичну чисельність центрального апарату (287 осіб) та територіальних відділень (353 осіб), робота структурних підрозділів апарату Комітету є більш ефективною: економічний ефект від діяльності одного працівника Комітету – 6,8 млн грн (апарат – 10,4 млн грн, територіальні органи – 3,8 млн гривень).

Порівняно з попереднім роком розмір економічного ефекту від фактично припинених, попереджених і усунених негативних наслідків порушень законодавства про захист економічної конкуренції загалом **збільшився на 327,5 млн грн, або 8,2 відс.**, у тому числі за результатами роботи структурних підрозділів апарат – зменшився на 113,0 млн грн, або 3,7 відс., а територіальних відділень – збільшився на 440,5 млн грн, або 48,2 відс. (діаграма 1).

Діаграма 1. Розмір економічного ефекту

Як і в попередньому році, аналіз зведеної таблиці засвідчив, що фактично припинено чи попереджено 723 (2018 рік – 544) порушення в результаті виконання рішень і рекомендацій чи врахування зауважень щодо проєктів розпоряджень органів влади та органів місцевого самоврядування. Водночас у річному Звіті (стор. 195) цей показник становить 2 071 (1344) порушення. Отже, на одного працівника Комітету згідно з річним Звітом припадає 3,3 припиненого порушення (стор. 194), а згідно із зведеною таблицею – 1,1.

У 2019 році структурними підрозділами апарату та територіальними органами Комітету за результатами виконання рішень і рекомендацій розраховано суму економічного ефекту від 723 фактично припинених чи попереджених порушень законодавства про захист економічної конкуренції – 4 млрд 327,2 млн грн, у тому числі за 494 рішеннями – 1 млрд 402,5 млн грн; 198 рекомендацією – 830,7 млн грн; 31 нормативно-правовим актом органів влади та органів місцевого самоврядування – 2 млрд 94,0 млн гривень.

Згідно з аналізом зведеної таблиці територіальними органами прийнято у 25,8 раза більше рішень, ніж структурними підрозділами апарату, за результатами виконання яких розраховано економічний ефект від припинених порушень (696 заходів), при цьому сума економічного ефекту у 2,2 раза менша (1 млрд 616,8 млн гривень). Причина – вжиття територіальними органами Комітету більшої кількості таких заходів, як

надання рекомендацій щодо припинення дій, що містять ознаки порушень законодавства про захист економічної конкуренції, попередження неправомірних втрат і витрат юридичних та фізичних осіб. Менша сума економічного ефекту при більшій кількості прийнятих територіальними органами Комітету рішень зумовлена тим, що територіальні органи Комітету, як правило, приймають рішення щодо порушення законодавства на регіональних ринках, тоді як Комітет – на загальнодержавних ринках.

Необхідно також звернути увагу на показники економічного ефекту від діяльності територіальних органів. Зокрема, найбільше здійснено заходів, від яких визначено економічний ефект, територіальними відділеннями Харківської області – 101 (на одного працівника – 3,3), Львівської – 80 (2,7), Луганської – 51 (6,4) та Одеської – 39 (1,5). При цьому в Рівненській і Сумській областях припинено по 8 порушень (на одного працівника – 0,7), Херсонській – 11 (0,8), Чернівецькій – 13 (0,7), Київській області – 32 (0,8).

Слід відзначити, що у 2019 році вплив діяльності окремих територіальних органів на суспільний добробут шляхом поновлення умов конкуренції або запобігання негативного впливу на неї різний. Вище середнього рівня (56,5 млн грн) розраховано у економічний ефект територіальними органами Комітету семи регіонів, зокрема, Київська область – 382,2 млн грн (на одного працівника – 10,1 млн грн); Харківська – 194,2 млн грн (6,3 млн грн), Дніпропетровська – 167,4 млн грн (7,3 млн грн), Одеська область – 80,8 млн грн (3,1 млн гривень). При цьому розмір економічного ефекту менше 5,0 млн грн розраховано у Рівненській області – 4,1 млн грн (чисельність працівників – 12, заробітна плата – 1,5 млн грн) та Житомирській області – 4,5 млн грн (чисельність працівників – 8, заробітна плата – 1,5 млн гривень).

Отже, Рахункова палата за наявності наданих для аналізу документів підтверджує наведену на стор. 194 річного Звіту інформацію, що економічний ефект від діяльності Комітету (4 млрд 327,2 млн грн) розраховано відповідно до методики розрахунку економічного ефекту, затвердженої Порядком 17.

ІІІ. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАПЛАНОВАНИХ АНТИМОНОПОЛЬНИМ КОМІТЕТОМ УКРАЇНИ ЗАХОДІВ ІЗ ЗАХИСТУ КОНКУРЕНЦІЇ НА ОКРЕМИХ РИНКАХ З ФАКТИЧНО ВИКОНАНИМИ І ВІДОБРАЖЕНИМИ У РІЧНОМУ ЗВІТІ

Згідно з Планом роботи на 2019 рік передбачено виконання 198 дій у межах заходів за сімома пріоритетами діяльності.

Слід зауважити, що в річних звітах Комітету з 2017 року остання сторінка містить перелік пріоритетів, які є підґрунтям річного плану роботи на наступний рік і як частина річних звітів розміщуються на офіційному сайті Комітету. При цьому 26.12.2019 на засіданні Комітету схвалено Пріоритети діяльності АМКУ на 2020 рік, які оприлюднено на сайті АМКУ.

Водночас детального переліку запланованих заходів Комітету немає у відкритому доступі і на сайті, що унеможливорює ознайомлення із запланованою роботою Комітету в межах пріоритетів.

Відповідно до інформації, викладеної у звіті про виконання Плану роботи, затвердженому Головою Комітету від 02.03.2020, в повному обсязі реалізовано 156 дій (таблиця 1).

Таблиця 1

**Інформація щодо стану виконання Плану роботи
центрального апарату Комітету на 2019 рік за пріоритетами діяльності**

№з/п	Пріоритети діяльності	Заплановано дій	Виконано дій у повному обсязі
1	2	3	4
1	Формування та реалізація конкурентної політики	15	12
2	Адвокатування конкуренції: запобігання порушенням та методичне забезпечення застосування законодавства про захист економічної конкуренції, сприяння розвитку добросовісної конкуренції	69	49
3	Правозастосування: виявлення і припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції, дотримання вимог законодавства про захист економічної конкуренції суб'єктами природних монополій, захист конкуренції в сфері державних закупівель	55	37
4	Контроль за концентрацією та узгодженими діями	4	4
5	Моніторинг державної допомоги	14	14
6	Діяльність як органу оскарження у сфері публічних закупівель	4	4
7	Зміцнення інституційної спроможності АМКУ	37	36
	Всього	198	156

Таким чином, у 2019 році залишились невиконаними 42 дії (21,2 відс.), передбачені Планом роботи.

Аналіз стану виконання Плану роботи засвідчив, що Комітет планував проведення 18 заходів з дослідження ринків у межах 13 дій. У результаті із запланованих 18 заходів з дослідження ринків фактично завершено лише один – підготовка та схвалення Звіту про результати дослідження ринку м'яса курячого від 12.11.2019 (часові межі – 2016 – 2018 роки), розпочатий у 2016 році.

У 2019 році не завершено 17 досліджень ринків, передбачених Планом роботи: дослідження стану конкуренції на ринку азотних мінеральних добрив, встановлення регіональних особливостей їх реалізації; дослідження дій органів влади та органів місцевого самоврядування щодо допуску суб'єктів господарювання на ринки перевезення пасажирів автомобільним транспортом на міських, приміських, міжміських (внутрішньообласних) маршрутах загального користування; дослідження ринку олії соняшникової; дослідження ринку цукру; дослідження ринку яєць курячих; дослідження ринків роздрібної торгівлі переважно споживчими товарами повсякденного попиту через торговельні мережі корпоративного типу та закупівлі споживчих товарів торговельними мережами корпоративного типу; дослідження ринків роздрібної торгівлі будівельно-господарськими товарами через торговельні мережі (сегмент ринку DIY retail); дослідження ринків роздрібної торгівлі непродовольчими товарами через торговельні мережі (сегмент ринку Drogerie

retail); дослідження ринку банківських послуг у контексті порушення принципу конкурентного нейтралітету з боку держави; дослідження ринку послуг з організації виплати фізичним особам в Україні переказаної із-за кордону іноземної валюти за терміновими переказами без відкриття банківського рахунку (неторговельні операції); дослідження ринку природного газу; дослідження ринку присадок, що додаються до моторних палив; дослідження ринку розповсюдження телеканалами програмних продуктів; дослідження ринку послуг з передавання та приймання інформації голосом (голосової телефонії); дослідження ринку надання контент-послуг; дослідження ринку охоронних послуг; дослідження ринку кінопродукції; дослідження ринку туристичних послуг.

Таким чином, План роботи в частині проведення досліджень ринків виконано на рівні 5,5 відсотка. Для порівняння: у 2018 році завершено 6 досліджень ринків із 19 запланованих, що становить 31,5 відс. виконання плану. **Отже, у 2019 році знижено результативність роботи Комітету з проведення досліджень ринків, що вплинуло на захист економічної конкуренції з боку Комітету та зменшило на міжнародному рівні конкурентоспроможність економіки України.**

Інформацію про результати здійснених АМКУ заходів із захисту конкуренції на окремих ринках у 2019 році викладено на стор. 8 – 129 річного Звіту в розділі "Стан конкуренції в Україні в цілому та на окремих ринках".

До скасування Наказом 66 розподілу обов'язків на кожного державного уповноваженого було покладено відповідальність за роботу з практичного застосування законодавства про захист економічної конкуренції щодо запобігання та припинення порушень законодавства на окремих ринках, зокрема:

1. Щодо контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції **на ринках паливно-енергетичного комплексу (виробництво та постачання електроенергії)** передбачалося виконання 27 дій у межах заходів, з яких виконано 21. З метою контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції на ринках паливно-енергетичного комплексу та житлово-комунального господарства у 2019 році Комітетом планувалось проведення дій за такими заходами: "Розвиток та впровадження методології АМКУ"; "Участь у вдосконаленні конкурентного законодавства, законопроектна та нормотворча робота"; "Забезпечення розгляду заяв та справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції"; "Підготовка Зведеного переліку природних монополій"; "Міжнародна діяльність щодо співробітництва в сфері захисту економічної конкуренції та залучення міжнародної технічної допомоги"; "Здійснення ефективного контролю за діяльністю територіальних відділень".

Не виконано такі дії: не внесено до Кабінету Міністрів України проекту закону "Про внесення змін до Закону України "Про захист економічної конкуренції" щодо запровадження додаткової відповідальності засновників та керівників у разі доведення юридичних осіб – відповідачів, на яких органами Комітету накладено штрафи, до банкрутства (неплатоспроможності) з метою уникнення сплати накладених штрафів та **не завершено розгляду п'яти справ**

про порушення законодавства про захист економічної конкуренції і не винесено відповідних рішень.

Аналіз Плану роботи засвідчив, що у 2019 році, як і у 2018 році, в межах контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції **на ринках паливно-енергетичного комплексу (виробництво та постачання електроенергії) не передбачались дії з проведення досліджень.**

Інформацію про стан конкуренції на ринках електричної енергії викладено на стор. 18 – 29 річного Звіту. Головну увагу приділено аналізу відмінностей між старою та новою моделлю ринку електроенергії, яку запроваджено з 01.07.2019 відповідно до Закону 2019.

За час функціонування нової моделі ринку електроенергії Комітетом виявлено ряд ризиків, що можуть стримувати розвиток конкуренції на цьому ринку: викривлення умов конкуренції внаслідок механізму покладення спеціальних обов'язків; непрозорість ринку двосторонніх договорів; ринок "на добу наперед" та внутрішньодобовий ринок; бар'єри для імпорту електричної енергії; неналагоджений моніторинг ринку електричної енергії; непрозорість ринку електричної енергії.

На стор. 22 річного Звіту вказано, що "У рекомендаціях № 59-рк від 25.10.2019 Комітет зазначив про наявні проблеми, що були виявлені під час попереднього аналізу ринку, та направив рекомендації учасникам ринку для їх виконання".

Водночас річний Звіт не містить інформації про вжиті заходи учасниками ринку після надання їм Комітетом рекомендацій та як вплинули ці рекомендації на розвиток конкуренції на ринку.

На стор. 27 річного Звіту наведено інформацію про погодження проєктів нормативно-правових актів щодо діяльності ринку електроенергії, зокрема: "До запровадження нового ринку електричної енергії важлива роль при перебудові ринку електричної енергії була відведена Комітету. Відповідно до плану – графіка впровадження Закону 2019 протягом перехідного періоду Комітетом було розглянуто 55 нормативно-правових актів".

Однак у річному Звіті не наведено результатів розгляду цих **55 нормативно-правових актів**, хоча згідно з первісним Планом-графіком впровадження Закону 2019 вони мали бути погоджені Комітетом та прийняті Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, ще в першому півріччі 2018 року.

2. Щодо контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції на ринках транспорту, промисловості, будівництва і будівельних матеріалів, поштового зв'язку впродовж 2019 року передбачалося виконання 8 дій у межах заходів, з яких виконано 5.

Аналіз засвідчив, що у встановлений Планом роботи термін не завершено двох досліджень ринків: дослідження дій органів влади та органів місцевого самоврядування щодо **допуску суб'єктів господарювання на ринки перевезення пасажирів автомобільним транспортом на міських, приміських, міжміських (внутрішньообласних) маршрутах загального користування**, розпочатого у 2019 році; дослідження стану конкуренції на

ринку азотних мінеральних добрив, встановлення регіональних особливостей їх реалізації, розпочато ще у 2015 році.

Крім того, не завершено розгляду справи № 20-26.13/47-16 щодо вчинення ПП "Промхимснаб" та ПП "АЛЛ-ТРАНС" порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів. Справу передано на розгляд до Харківського тервідділення.

Встановлено, що з **2017 року** Департаментом досліджень і розслідувань ринків виробничої сфери фармацевтики та ритейлу проводиться дослідження стану конкуренції на ринку реалізації необробленої деревини, яке до **планів роботи Комітету на 2018 і 2019 роки не включено.**

Інформацію про стан конкуренції **на ринках транспорту** викладено на стор. 56 – 67 річного Звіту, зокрема вказано такі проблеми ринків: неоприлюднення міськими радами інформації про рух громадського транспорту в режимі реального часу на офіційних сайтах; антиконкурентні дії Мінінфраструктури у вигляді відсутності методики розрахунку ставок портових зборів та знижок до них; встановлення диференційованої ставки плати за аеронавігаційні послуги; доступ на конкурентних засадах суб'єктів господарювання на ринки послуг з наземного обслуговування в аеропортах; необґрунтована ціна на послугу з резервування місць для перевезення організованих груп пасажирів; відсутність регулювання у сфері залізничного транспорту в частині, що стосується малодіяльних та/або збиткових станцій АТ "Укрзалізниця".

У розділі "Ринки транспорту" наведено рекомендації, надані Комітетом учасникам ринку щодо виявлених проблем, **при цьому інформація про реагування на рекомендації відсутня.**

3. Щодо контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції **на ринках агропромислового комплексу, споживчих товарів, ритейлу** передбачалося виконання трьох дій у межах заходів, які **не виконано.**

Усього Планом роботи у 2019 році передбачалось завершити два дослідження, розпочаті у 2019 році, та чотири дослідження, розпочаті до 2019 року.

Встановлено, що завершено лише дослідження загальнодержавного ринку м'яса курячого, розпочате у 2016 році. Підсумки дослідження та посилання на звіт наведено на стор. 115 – 117. За результатами дослідження ринку відкрито дві справи.

Залишились незавершеними дослідження ринку олії соняшникової, розпочате у **2017 році**; дослідження ринку цукру, розпочате у **2017 році**; дослідження ринку яєць курячих, розпочате у **2015 році**; дослідження ринків роздрібної торгівлі переважно споживчими товарами повсякденного попиту через торговельні мережі корпоративного типу та закупівлі споживчих товарів торговельними мережами корпоративного типу, розпочате у **2018 році**; дослідження ринків роздрібної торгівлі будівельно-господарськими товарами через торговельні мережі (сегмент ринку DIY retail), розпочате у 2019 році;

дослідження ринків роздрібної торгівлі непродовольчими товарами через торговельні мережі (сегмент ринку Drogerie retail), розпочате у 2019 році.

Аналіз також засвідчив, що до **Плану роботи не включено досліджень ринків споживчих товарів, розпочатих у попередні роки**: дослідження стану конкуренції на ринку реалізації необробленої деревини, розпочатого у **2017 році**; аналізу ринку послуг зі зберігання зерна на території Хмельницької області.

Інформацію про стан конкуренції **на ринках споживчих товарів**, зокрема, на ринках м'яса курячого, ринках м'яса свинини; ринках м'яса яловичини; ринках тютюнових виробів, викладено на стор. 114 – 125 річного Звіту.

До аналізу Комітетом надано проекти Звіту про результати аналізу ринку м'яса яловичини та Звіту про результати аналізу ринку м'яса свинини, які складено у 2019 році, з приміткою, що вони містять інформацію з обмеженим доступом.

Під час аналізу встановлено: плани роботи Комітету на 2018 і 2019 роки не містять заходів з дослідження ринків м'яса яловичини та свинини.

4. Щодо контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції **на фінансових ринках** (банківська діяльність, страхування тощо) передбачалося виконання 18 дій у межах заходів, з яких у повному обсязі виконано 15.

Залишились незавершеними два дослідження: дослідження ринку банківських послуг у контексті порушення принципу конкурентного нейтралітету з боку держави, розпочате у 2019 році; дослідження ринку послуг з організації виплати фізичним особам в Україні переказаної із-за кордону іноземної валюти за терміновими переказами без відкриття банківського рахунку, розпочате у 2018 році.

Крім того, не завершено розгляду справи № 143-26.13/196-16 щодо вчинення КП "Київський метрополітен" порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку надання послуг з оплати проїзду метрополітеном за допомогою банківських безконтактних карток MasterCard з технологією PayPass, що призвело або може призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Інформацію про стан конкуренції **на ринках фінансових послуг** викладено на стор. 90 – 93 річного Звіту, зокрема, наведено кількісний склад учасників ринків фінансових послуг у 2019 році та дві рекомендації АМКУ, надані учасникам ринку ПАТ "Розрахунковий центр" і АТ "Українська залізниця", але не зазначено про виконання учасниками ринку цих рекомендацій.

5. Щодо контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції **на ринках фармацевтики та сфери охорони здоров'я**

передбачалося виконання 12 дій у межах заходів, з яких у повному обсязі виконано 9.

Не завершено розгляду трьох справ щодо порушення законодавства про захист економічної конкуренції та не винесено відповідного рішення: справи № 143-26.13/171-15 про порушення Компанією Хофман Ля Рош та дистриб'юторами законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних узгоджених дій на ринках лікарських засобів групи Хофман Ля Рош; справи № 143-26.13/65-14 про порушення ТОВ "Тева Україна", ТОВ "БаДМ", ТОВ СП "Оптіма-Фарм, Лтд.", ТОВ "Вента. ЛТД", ПрАТ "Альба Україна", ТОВ "Фалбі", ТОВ "Старвайс Фарм", ТОВ "Медікс-рей Інтернешнл груп", ТОВ "Аптека Біокон" законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних узгоджених дій; справи № 143-26.13/146-14 про порушення ТОВ "Тева Україна" і ТОВ "ФРА-М" законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних узгоджених дій.

Інформацію про стан конкуренції **на ринках фармацевтики** викладено на стор. 94 – 113 річного Звіту.

Аналіз засвідчив, що до Плану роботи **не включено досліджень ринків, завершення яких не забезпечено Департаментом досліджень і розслідувань ринків виробничої сфери, фармацевтики та ритейлу у 2018 році**: дослідження ринків ветеринарних послуг, стану конкуренції на них, виявлення проблемних питань, що можуть негативно впливати на конкуренцію; виявлення проблемних питань умов функціонування системи забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення, співпраця з МОЗ та Держпродспоживслужбою.

У поясненнях щодо відсутності досліджень ринків фармацевтики в Плані роботи Комітет зазначив: "У 2019 році проводився ряд досліджень на ринках фармацевтики, зокрема, дослідження ринків лабораторних та інструментальних досліджень і випробувань, у тому числі під час державної санітарно-епідеміологічної експертизи; дослідження ринків пляшок скляних для лікарських засобів, інфузійних і трансфузійних препаратів одноразового використання із сегментацією за місткістю; дослідження ринків первинної дистриб'юції комбінованих вакцин для профілактики дифтерії, правця, кашлюку для потреб приватного (або комерційного) сегмента".

Водночас ці дослідження також не включено до Плану роботи. Матеріали щодо досліджень ринків, вказаних у поясненні Комітету, до аналізу не надавались.

6. Щодо роботи Комітету з контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції на ринках **житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу (виробництво і постачання газу, нафти та нафтопродуктів)** передбачалося виконання 8 дій у межах заходів, з яких у повному обсязі виконано 6.

Під час аналізу виконання Плану роботи встановлено, що за підсумками 2019 року **не завершено двох досліджень ринків**: дослідження ринку природного газу, **розпочатого у 2017 році**; дослідження присадок, що додаються до моторних палив, розпочатого у 2018 році.

До Плану роботи не включено комплексного дослідження на ринках послуг у сфері теплопостачання, розпочатого у 2018 році, тобто йдеться про закриття цього дослідження.

Невключення дослідження до Плану роботи Комітетом пояснено так: "За результатами проведеного дослідження у 2018 році органами Комітету була проведена WEB-конференція зі всіма регіонами України та підготовлені рекомендації Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України".

Водночас у Плані роботи на 2018 рік вказано інший очікуваний результат дослідження – підготовка матеріалів для винесення звіту на засідання Комітету.

Складання звіту за результатами дослідження передбачено пунктом 4 розділу 3 інформаційного листа Комітету від 02.04.2012 № 60/01 "Про проведення дослідження ринків". Під час проведення аналізу документів, що підтверджують завершення дослідження, не надано.

Інформацію про стан конкуренції на ринках нафти, нафтопродуктів та газу, ринку пального, житлово-комунальних послуг, ринку послуг із вивезення побутових відходів та ринку послуг у сфері теплопостачання викладено на стор. 30 – 54 річного Звіту.

7. Щодо роботи Комітету з контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції на ринках телекомунікацій та законодавства про захист від недобросовісної конкуренції передбачалося виконання 8 дій у межах заходів, з яких у повному обсязі виконано 7.

За результатами аналізу Плану роботи встановлено, що в межах однієї дії планувалось звершити три дослідження, розпочаті у 2018 році, але жодного **не завершено: дослідження ринку розповсюдження телеканалами програмних продуктів, дослідження ринку послуг з передавання та приймання інформації голосом (голосової телефонії); дослідження ринку надання контент-послуг.**

Інформацію про стан конкуренції на ринках зв'язку й телекомунікацій викладено на стор. 68 – 73 річного Звіту, зокрема вказано головні проблеми: недобросовісна конкуренція в інформуванні абонентів про термін дії тарифних пакетів; недобросовісна конкуренція в рекламі мобільного інтернету 4.5G.

Розділ містить 5 рекомендацій, які надано учасникам ринків зв'язку й телекомунікацій у 2019 році, але **про реагування на ці рекомендації та їх вплив на стан конкуренції на ринках не зазначається.**

8. Щодо роботи Комітету з контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції **на ринках робіт та послуг із впровадження, розробки та супроводження програмного забезпечення (комп'ютерних програм, технологій тощо),** включаючи всі пов'язані з цим платні адміністративні послуги та інші платні послуги, пов'язані з наданням адміністративних (включаючи супутні послуги), послуги сфери спорту, відпочинку, розваг, науково-технічної діяльності та виставкової діяльності, ритуальні послуги, освітні послуги, інші послуги (послуги невиробничої сфери та інші загальні послуги), передбачалося виконання 6 дій, з яких у повному обсязі виконано 2.

Встановлено, що **не завершено розпочатих у 2019 році досліджень на двох ринках:** дослідження ринку охоронних послуг; дослідження ринку кінопродукції (виробництва, дистрибуції та демонстрації).

Крім того, **не прийнято рішення у двох справах про порушення законодавства про захист економічної конкуренції** та не винесено відповідних рішень у справах № 130-26.13/108-17 за ознаками вчинення **Міністерством юстиції України порушення законодавства**, передбаченого частиною першою статті 15 Закону 2210, у вигляді прийняття акта, який **призвів до недопущення конкуренції на ринку реалізації арештованого майна шляхом проведення електронних торгів**; у справі № 130-26.13/136-18 за ознаками вчинення ДП "НАІС" порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону 2210, у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг із забезпечення доступу та користування єдиними та державними реєстрами, що призвело до недопущення конкуренції на ринку інформування про реєстраційні дії у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно.

Інформацію про стан конкуренції **на ринках адміністративних та загальних** послуг викладено на стор. 74 – 89 річного Звіту, зокрема на стор. 75 – 76 вказано: "У травні 2019 року Комітетом схвалено звіт про результати дослідження ринку розміщення зовнішньої реклами. Звіт містить аналіз проблемних питань, що мають місце на ринку та вирішення яких потребує в тому числі внесення змін до нормативно-правових актів, а також рекомендовані шляхи їх вирішення. У звіті висвітлено міжнародний досвід регулювання ринку розміщення зовнішньої реклами.

Серед типових проблем, які були встановлені органами Комітету в ході дослідження ринку та які негативно впливають на його розвиток і на конкуренцію на ньому, зокрема, є існування додаткових бар'єрів доступу на ринок; встановлення додаткових вимог для/до учасників ринку, не передбачених Типовими правилами розміщення зовнішньої реклами; встановлення розміру плати за тимчасове користування місцем розташування рекламних засобів без об'єктивних причин; поєднання комунальними підприємствами адміністративних функцій та господарської діяльності на ринку; законодавча неврегульованість порядку демонтажу рекламного засобу; запровадження органами місцевого самоврядування мораторію на видачу дозволів на розміщення зовнішньої реклами; розміщення зовнішньої реклами без отримання дозволу".

Звіт за результатами дослідження ринку розміщення зовнішньої реклами (розпочате у 2017 році) схвалено Комітетом 23.04.2019, **але це дослідження не включено до Плану роботи.**

Крім того, встановлено, що Департаментом досліджень і розслідувань ринків невиробничої сфери у 2019 році **не забезпечено завершення у визначений термін двох досліджень ринків адміністративних та загальних послуг**, передбачених Планом роботи: дослідження ринку охоронних послуг (за участі муніципальних варт); дослідження ринку кінопродукції.

Планом роботи на **Голову Комітету у 2019 році** покладено виконання 40 дій, з яких у повному обсязі виконано 28. **Не виконано 12 дій**, з яких дві

запропоновано виключити з Плану роботи. Зокрема, трьома департаментами центрального апарату Комітету **не досягнуто запланованих на 2019 рік показників економічного ефекту**: Департаментом досліджень і розслідувань ринків виробничої сфери, фармацевтики та ритейлу заплановано показник економічного ефекту на рівні 635 млн грн, фактичний показник – 249,3 млн грн; Департаментом досліджень і розслідувань ринків невиробничої сфери – відповідно 635 і 326,2 млн грн; Департаментом розслідувань порушень законодавства про захист економічної конкуренції – відповідно 635 і 486,0 млн грн; не підготовлено проєкту звіту за результатами дослідження ринку туристичних послуг, розпочатого у 2019 році; не забезпечено прийняття 6 рішень у справах про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (одну справу передано до територіального відділення).

Аналіз стану виконання Плану роботи засвідчив: із 198 дій, за якими визначено Комітетом заходи, не виконано 42 (21 відс. запланованих). Найнижчий відсоток виконання мають заходи з дослідження ринків. План роботи в частині проведення досліджень ринків виконано на рівні 5,5 відс.: із 18 запланованих досліджень завершено лише одне. Для порівняння: у 2018 році завершено 6 досліджень ринків із 19 запланованих, що становило 31,5 відс. виконання плану.

Причина – дослідження ринків не завершуються Комітетом у встановлений строк. Розпочаті ще у 2015–2018 роках дослідження ринків постійно відтерміновуються, що призводить до зміни товарних меж ринків, крім того, часові межі досліджень втрачають свою актуальність.

Аналіз засвідчив: у 2019 році Комітет проводив дослідження ринків, не включені до Плану роботи; незавершені дослідження у 2018 році не включались до Плану роботи, що свідчить про непрозорість у діяльності Комітету в частині проведення цих досліджень.

Отже, доцільно створити у Комітеті відкритий реєстр розпочатих досліджень ринків, що забезпечить оперативне ознайомлення зі станом їх проведення. На сьогодні процес проведення досліджень є недостатньо прозорим, ведення такого реєстру досліджень надасть можливість підвищити юридичну передбачуваність роботи Комітету.

IV. КОНТРОЛЬ ЗА КОНЦЕНТРАЦІЄЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА УЗГОДЖЕНИМИ ДІЯМИ, ПОРУШЕННЯМИ У СФЕРІ НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Відповідно до частини першої статті 22 Закону 2210 державний контроль за концентрацією суб'єктів господарювання, з метою запобігання монополізації товарних ринків, зловживання монополюючим (домінуючим) становищем та обмеження конкуренції, покладено на органи АМКУ.

У річному Звіті (стор. 142 – 156) відображено діяльність Комітету у сфері контролю за концентраціями та узгодженими діями, зміни законодавства та процедур у цій сфері, що відбулися у 2018 році.

Крім того, надано статистичну інформацію про кількість розглянутих заяв і наданих дозволів на концентрацію. У 2019 році до Комітету надійшло

532 заяви про надання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання, що стільки, скільки і у 2018 році. У **45** випадках заяви повернено без розгляду або учасники концентрації відмовилися від її здійснення до прийняття рішення Комітетом. Таким чином, у 2019 році АМКУ розглянуто **442 заяви** про надання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання.

Комітетом за підсумками розгляду заяв і справ про концентрацію надано дозволу на економічну концентрацію у 439 випадках, закрито розгляд без прийняття рішення по суті у трьох випадках.

Найбільш поширеними видами концентрації суб'єктів господарювання, за якими надано дозволу, є придбання акцій (часток, паїв) – 300 дозволів (68,3 відс.); набуття контролю в інших формах – 94 дозволів (21,4 відс.); спільне створення суб'єкта господарювання – 15 дозволів (3,4 відс.); злиття – 9 дозволів (2,1 відс.); інші види – 219 дозволів (4,8 відсотка).

Як і в попередніх роках, **найпопулярнішими ринками** серед наданих Комітетом дозволів на концентрацію були ринок сільськогосподарської продукції – 93 дозволів (21 відс. загальної частки наданих дозволів), ринки промисловості – 74 дозволів (16,7 відс.), паливно-енергетичного комплексу й житлово-комунального господарства – 49 дозволів (11,1 відсотка).

Упродовж 2019 року АМКУ надано 44 попередні висновки з питань економічної концентрації.

У 2019 році до органів АМКУ (стор. 152) надійшло 68 заяв про надання дозволу на узгоджені дії суб'єктів господарювання, зокрема, надано дозвіл за 62 заявами, залишено без розгляду 6 заяв.

Найбільш поширені такі види узгоджених дій суб'єктів господарювання, на які Комітет протягом 2019 року надав дозвіл: здійснення будь-якої іншої погодженої поведінки (діяльності, бездіяльності) суб'єктів господарювання – 64,5 відс., укладання угод у будь-якій формі – 35,5 відс. загальної кількості дозволів.

Річний Звіт (стор. 156 – 165) містить інформацію про контроль за порушеннями у сфері недобросовісної конкуренції. Зокрема, у 2019 році припинено **168 порушень** (стільки, скільки і у 2018 році). Діаграми (стор. 156) відображають структуру порушень у розрізі ринків, одиниць, відсотків та за класифікацією порушень норм статей Закону 2210, також на цій сторінці зазначено суму накладених штрафів на суб'єктів господарювання – 9,3 млн грн, наведено приклади найбільш поширених порушень Закону 2210.

Відповідно до статті 34 Закону 2210 за подання заяв про надання дозволу на узгоджені дії, концентрацію, надання висновків справляється плата. За інформацією Управління фінансового планування, бухгалтерського обліку та звітності, у 2019 році АМКУ отримано за такі послуги **12 318,2** тис. гривень.

За опрацьованими під час аналітичного заходу даними, Рахункова палата підтверджує надану у річному Звіті статистичну інформацію про кількість розглянутих заяв і наданих дозволів на концентрацію.

V. АНАЛІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНТИМОНОПОЛЬНИМ КОМІТЕТОМ УКРАЇНИ ФУНКЦІЇ УПОВНОВАЖЕНОГО ОРГАНУ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ СУБ'ЄКТАМ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Закон 1555 встановлює правові засади проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання, здійснення контролю за допустимістю такої допомоги для конкуренції, спрямований на забезпечення захисту та розвитку конкуренції, підвищення прозорості функціонування системи державної допомоги та дотримання міжнародних зобов'язань України у сфері державної допомоги.

У статті 4 Закону 1555 зазначено, у яких формах може реалізовуватися державна допомога. При цьому компетенцію Комітету як уповноваженого органу у сфері державної допомоги визначено в статті 8 Закону 1555⁵. При здійсненні аналізу розділу річного Звіту "Моніторинг та контроль державної допомоги" (стор. 166 – 175) встановлено: упродовж 2019 року до Комітету надійшло 605 повідомлень про державну допомогу.

За інформацією Комітету, при опрацюванні зазначених повідомлень надавачів державної допомоги відмовлено та припинено розгляд за 229, щодо 324 прийнято результативні рішення (схема 2).

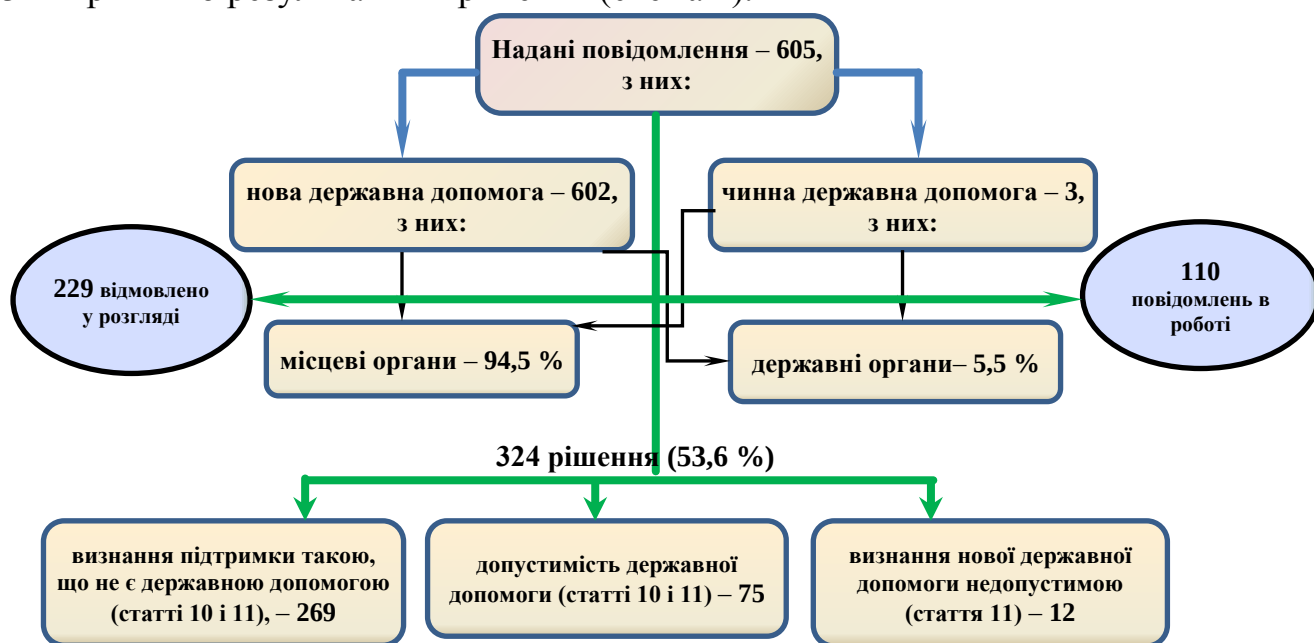

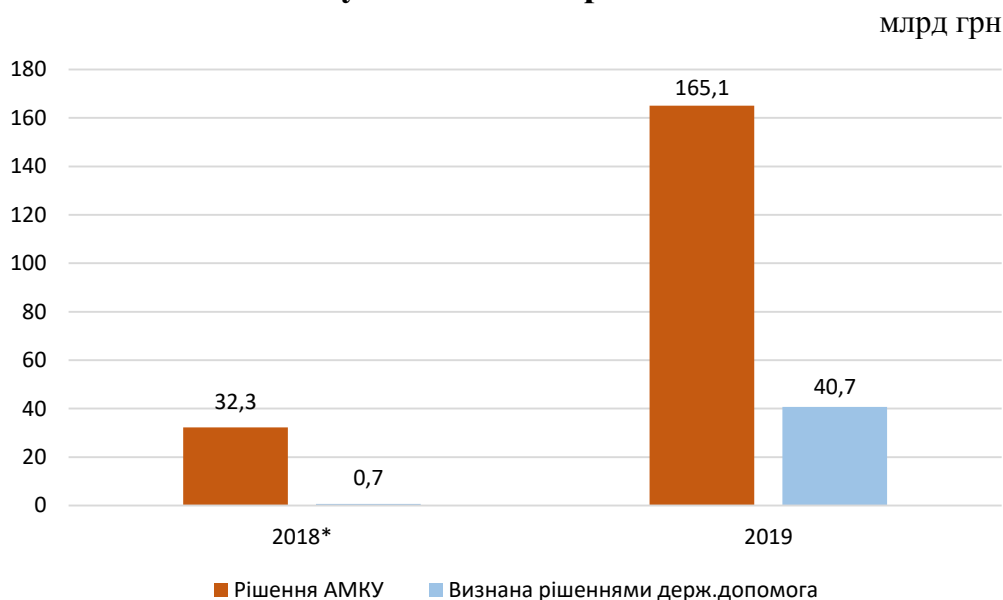
Схема 2. Надані у 2019 році повідомлення та прийняті рішення про державну допомогу

⁵ Уповноваженим органом у сфері державної допомоги є Комітет, до повноважень якого належить отримання та розгляд повідомлень про нову державну допомогу від надавачів такої допомоги; визначення належності до державної допомоги заходів з підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, оцінювання допустимості державної допомоги для конкуренції, прийняття рішень; збирання та проведення аналізу інформації про заходи з підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, вимагання від надавачів та отримувачів державної допомоги, їх посадових осіб інформації, у тому числі з обмеженим доступом, необхідної для прийняття рішень: надання роз'яснень з питань застосування законодавства у сфері державної допомоги; прийняття рішень про тимчасове припинення надання незаконної державної допомоги та припинення та повернення незаконної державної допомоги, визнаної недопустимою для конкуренції, та інше.

Згідно зі схемою 2 Комітетом протягом 2019 року прийнято 324 рішення по суті з питань державної допомоги: 269 – про визнання підтримки суб'єктів господарювання такою, що не є державною допомогою; 75 – про допустимість державної допомоги для конкуренції; 12 – про визнання державної допомоги недопустимою для конкуренції.

Відповідно до інформації, розміщеної на порталі державної допомоги у розділі "Рішення щодо державної допомоги", у 2019 році винесено 324 рішення про надання державної допомоги на суму більше ніж 165,1 млрд грн, при цьому в розділі "Реєстр державної допомоги" за 2019 рік міститься 85 рішень про нову державну допомогу на суму 40,7 млрд грн (24,7 відс. загальної суми допомоги) (діаграма 2). Рештою рішень Комітету підтримка визнається недержавною допомогою.

Діаграма 2. Рішення Комітету щодо державної допомоги у 2018 та 2019 роках

* Річний звіт про надання державної допомоги суб'єктам господарювання в Україні за 2018 рік.

Як свідчать дані діаграми, рішеннями Комітету про надання державної допомоги у 2019 році охоплено 165,1 млрд грн, що порівняно з 2018 роком більше майже у 5 разів, водночас відсоток рішень, якими визнавалася державна допомога, залишається, на думку Рахункової палати, низьким: 2018 рік – 2,2 відс., 2019 рік – 24,7 відсотка.

Рахункова палата не може оцінити повноту прийнятих Комітетом рішень про визнання підтримки такою, що не є державною допомогою, і наголошує, що за межами державної допомоги залишається значна сума наданої підтримки. У 2019 році згідно з рішеннями Комітету підтримка, не визнана державною допомогою, становила 124,4 млрд грн, визнано державною допомогою підтримку на суму 40,7 млрд гривень.

Як зазначено у висновках до Звіту про надання державної допомоги суб'єктам господарювання в Україні за 2018 рік, затвердженого

розпорядженням Комітету від 29.08.2019 № 15-рп, переважна більшість прийнятих у 2018 році АМКУ рішень за результатами розгляду повідомлень про нову державну допомогу (94,1 відс.) визнає підтримку суб'єкта господарювання такою, **що не є державною допомогою відповідно до Закону 1555**. Це свідчить, зокрема, про наявність труднощів у надавачів державної допомоги щодо кваліфікації ними терміна "державна допомога" відповідно до його визначення у Законі 1555 та підтримки, яка не є державною допомогою

Крім того, за результатами аналізу розміщеної на порталі інформації встановлено, що у сумі державної допомоги не враховано гарантій, наданих ЛКП "Львівелектротранс" для забезпечення виконання боргових зобов'язань за запозиченням, залученим у Європейського інвестиційного банку для закупівлі автобусів та трамваїв (рішення Комітету від 28.12.2019 № 864-р та № 865-р **на загальну суму 24 млн євро**), а також державної допомоги Маріупольській міській раді для надання підтримки комунальному підприємству "Маріупольське трамвайно-тролейбусне управління" на закупівлю програмного забезпечення з розширення функціоналу існуючої автоматизованої системи диспетчерського управління громадського транспорту та державної допомоги щодо передачі на баланс автобусів та обладнання для обслуговування автобусів (рішення Комітету від 02.09.2019 № 581-р, **11,1 млн євро**).

Вибірковий аналіз розділу "Реєстр державної допомоги" засвідчив: 56,3 відс. нової державної допомоги заплановано надати у м. Києві, по Україні 22,6 млрд грн (55,5 відс.) спрямовано транспортним підприємствам, 1,6 млрд грн – державним вугледобувним підприємствам.

Відповідно до частини другої статті 6 Закону 1555 Кабінет Міністрів України визначає критерії оцінки допустимості окремих категорій державної допомоги. Комітет з дня набрання чинності цією нормою (02.08.2014) повинен розробити, а Кабінет Міністрів України затвердити вісім відповідних нормативно-правових актів. У 2018 році прийнято п'ять нормативно-правових актів.

Згідно з річним Звітом (стор. 168) Комітетом у 2019 році розроблено, погоджено та 02.07.2019 внесено на розгляд Уряду один із необхідних нормативно-правових актів – проект постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження Критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на захист навколишнього природного середовища".

Водночас, як зазначено у річному Звіті, відповідно до пункту 2 параграфу 40 "Повторне погодження" Регламенту Кабінету Міністрів України проект постанови повернено Секретаріатом Кабінету Міністрів України у зв'язку з відставкою для повторного погодження та повторного внесення до Кабінету Міністрів, що, враховуючи зміни у структурі центральних органів виконавчої влади, планується завершити у 2020 році.

Протягом 2019 року Комітетом розроблено⁶, а постановою Кабінету Міністрів України від 20.11.2019 № 947 внесено зміни у частині надання

⁶ Зміни щодо державної допомоги.

державної допомоги до постанов Кабінету Міністрів України від 28.12.1992 № 731 "Про затвердження Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади"; від 18.07.2007 № 950 "Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України".

При цьому зміни, внесені зазначеною постановою Кабінету Міністрів України до Регламенту Кабінету Міністрів України, виключено постановою Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 № 1066 "Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України" **без узгодження з Комітетом.**

Таким чином, визначену на **2019 рік нормативно-правову базу не сформовано, прийняття відповідного рішення Кабінетом Міністрів України заплановано на 2020 рік.**

Згідно зі статтею 20-1 Закону 3659 Комітет щороку до **15 березня** наступного за звітним роком подає до Верховної Ради України звіт про свою діяльність.

Водночас відповідно до частини сьомої статті 16 Закону 1555 уповноважений орган (Комітет) щороку до **1 вересня** наступного року складає річний звіт про надання державної допомоги в Україні за попередній фінансовий рік та подає його Кабінетові Міністрів України.

Крім того, згідно з частиною третьою статті 16 Закону 1555 надавачі державної допомоги зобов'язані щороку до **1 квітня** наступного року подавати уповноваженому органу у визначеному ним порядку інформацію про чинну державну допомогу, її мету, форми, джерела, отримувачів та їхні частки у загальному обсязі наданої протягом минулого фінансового року державної допомоги у межах відповідної програми або інформацію про те, що протягом звітного року державна допомога не надавалася.

Як встановлено аудитом, річний Звіт (стор. 169) містить посилання⁷ на звіт про надання державної допомоги суб'єктам господарювання в Україні за 2018 рік⁸, який затверджено розпорядженням Комітету від 29.08.2019 № 15-рп. На стор. 169 річного Звіту вказано розмір наданої державної допомоги, наведено її структуру за формою допомоги та джерелами фінансування **за 2018 рік.**

Разом з тим у річному Звіті **не наведено** загальних показників державної допомоги, зазначених у звіті про надання державної допомоги суб'єктам господарювання в Україні за 2018 рік: розміру наданої державної допомоги, її типів, форм, допомоги за видами економічної діяльності, за джерелами фінансування, в розрізі регіонів.

Через відсутність такої інформації у річному Звіті **унеможливлено надання Рахунковою палатою висновку щодо забезпечення Комітетом у 2019 році у повному обсязі функції уповноваженого органу у сфері державної допомоги.**

⁷ <http://pdd.amc.gov.ua/main/infographicsreport/reportdetails?reportId=125>

⁸ Розмір наданої державної допомоги у 2018 році в Україні становив 648,25 млн гривень.

VI. АНАЛІЗ НАКЛАДЕННЯ ШТРАФІВ І ВЧИНЕННЯ ДІЙ АНТИМОНОПОЛЬНИМ КОМІТЕТОМ УКРАЇНИ У РАЗІ НЕСПЛАТИ СУБ'ЄКТАМИ ГОПОДАРЮВАННЯ ШТРАФІВ ТА ПЕНІ, ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ЇХ ЗАРАХУВАННЯМ ДО ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

У главах 2 – 4 Закону 236 та статті 50 Закону 2210 перераховано види порушень законодавства про захист від недобросовісної та економічної конкуренції. За порушення зазначених норм законодавства органами Комітету накладаються штрафи на об'єднання, суб'єктів господарювання.

Законодавством також визначено, що рішення про накладення штрафів у розмірі понад чотири тисячі неоподаткованого мінімуму доходів громадян (68,0 тис. грн) приймаються виключно Комітетом і його адміністративною колегією на їх засіданнях (частина шоста статті 52 Закону 2210). Адміністративні колегії територіальних органів Комітету мають право приймати рішення про накладення штрафу до 68,0 тис. грн включно, а у разі більшої суми накладення штрафу на суб'єкта господарювання повинні передати справу до Комітету або винести на розгляд тимчасової адміністративної колегії.

На законодавчому рівні немає будь-яких інших роз'яснень щодо розрахунку розміру штрафу, що накладається на суб'єктів господарювання.

Комітет з метою забезпечення правової визначеності та однакового застосування вимог законів 236 і 2210 наказом Голови від 09.08.2016 № 39-pp затвердив Рекомендації, що запроваджують детальні розрахунки базових розмірів штрафу за порушення, тяжкість яких визначається як найбільша, значна, середня або помірна.

У Рекомендаціях зазначено, що під час розрахунку розміру штрафів за порушення Комітет повинен керуватися принципами пропорційності, недискримінаційності та розумності, розрахунок розміру штрафу здійснюється у два етапи: розраховується базовий розмір штрафу для кожного відповідача; базовий розмір штрафу коригується з урахуванням обтяжуючих та пом'якшуючих обставин.

Рахункова палата звертає увагу на те, що Рекомендації не містять визначення ступеня тяжкості порушення (найбільше, визначне, середнє або помірне). При цьому під час визначення базового розміру штрафу враховується ступінь тяжкості порушення, зокрема:

- найбільше – у вигляді горизонтальних антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання (змови про фіксування цін, розподіл ринків, обсяги виробництва, придбання або продажу), що призвели або могли призвести до недопущення, усунення чи суттєвого обмеження (пункти 1 – 5 частини другої статті 6 Закону 2210);

- значне – у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, зловживання монополюним становищем, невиконання рішення, якщо концентрація призвела до монополізації чи суттєвого обмеження конкуренції на ринку (пункти 1, 2, 4, 12, 19, 20 статті 50 Закону 2210);

- середнє – у вигляді вчинення суб'єктами господарювання схожих дій на ринку товарів, обмежувальної та дискримінаційної діяльності, недотримання умов, якщо концентрація не призвела до монополізації чи суттєвого обмеження

конкуренції на ринку (статті 1, 4 – 19 Закону 236, частина третя статті 6 та пункти 5, 8, 10 – 12 статті 50 Закону 2210);

- помірна – у вигляді обмежувальної діяльності, неподання або подання неповної (недостовірної) інформації, створення перешкод працівникам Комітету тощо (пункти 9, 13 – 18 статті 50 Закону 2210).

Зазначене унеможливорює чітке встановлення розміру штрафу і дає змогу працівникам Комітету застосовувати **в аналогічних випадках різні підходи до розрахунку його розміру.**

Як і в попередніх роках, у 2019 році не вирішено питання застосування працівниками Комітету при розрахунку базового розміру штрафу коригуючих коефіцієнтів (від 0,05 до 2). Як наслідок – **ризик не однозначності та непрозорості у підходах до розрахунків, можливих зловживань працівниками Комітету.**

Аналіз засвідчив, що у випадках, коли порушенням законодавства про захист економічної конкуренції визнається сукупність певних дій (бездіяльність) **різних осіб**, які об'єднані в групу за рахунок відносин контролю, що існують між ними, штраф може накладатись на такі **категорії осіб** (пункт 7 Рекомендацій). При цьому у частині першій статті 52 Закону 2210 визначено, що органи Комітету накладають штрафи на **об'єднання та суб'єктів господарювання**, зокрема юридичних та фізичних осіб, а не на категорії осіб. **Отже, Рахункова палата вважає, що до пункту 7 Рекомендацій необхідно внести відповідні зміни щодо правильності визначення суб'єктів господарювання.**

Відповідно до статті 48 Закону 2210 органи Комітету приймають рішення про визнання вчинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції та накладення штрафу. Згідно із статтею 56 Закону 2210 після прийняття рішення особа, на яку накладено штраф, сплачує його до державного бюджету у двомісячний строк з дня одержання рішення про накладення штрафу. У разі несплати штрафу у строки, передбачені рішенням, та пені органи Комітету стягують штрафи та пеню в судовому порядку.

У розділі річного Звіту "Правозастосування" наведено загальну інформацію про накладені та сплачені штрафи, судові позови і судові оскарження рішень Комітету (стор. 198 – 201). Зокрема, на стор. 198 надано діаграму, в якій зазначено загальні суми накладення штрафів за роками (2018 рік – 277,2 млн грн, 2019 рік – 8 млрд 671,9 млн грн), а у 2019 році – типами порушень, при цьому порівняння за роками не здійснюється. Крім того, наведено інформацію про завершення у 2019 році розгляду більш як 700 справ із прийняттям рішень, що передбачали накладення штрафу, а також 5 прикладів застосування штрафних санкцій на суму 8 млрд 39,5 млн грн (92,7 відс. загального обсягу накладених штрафів).

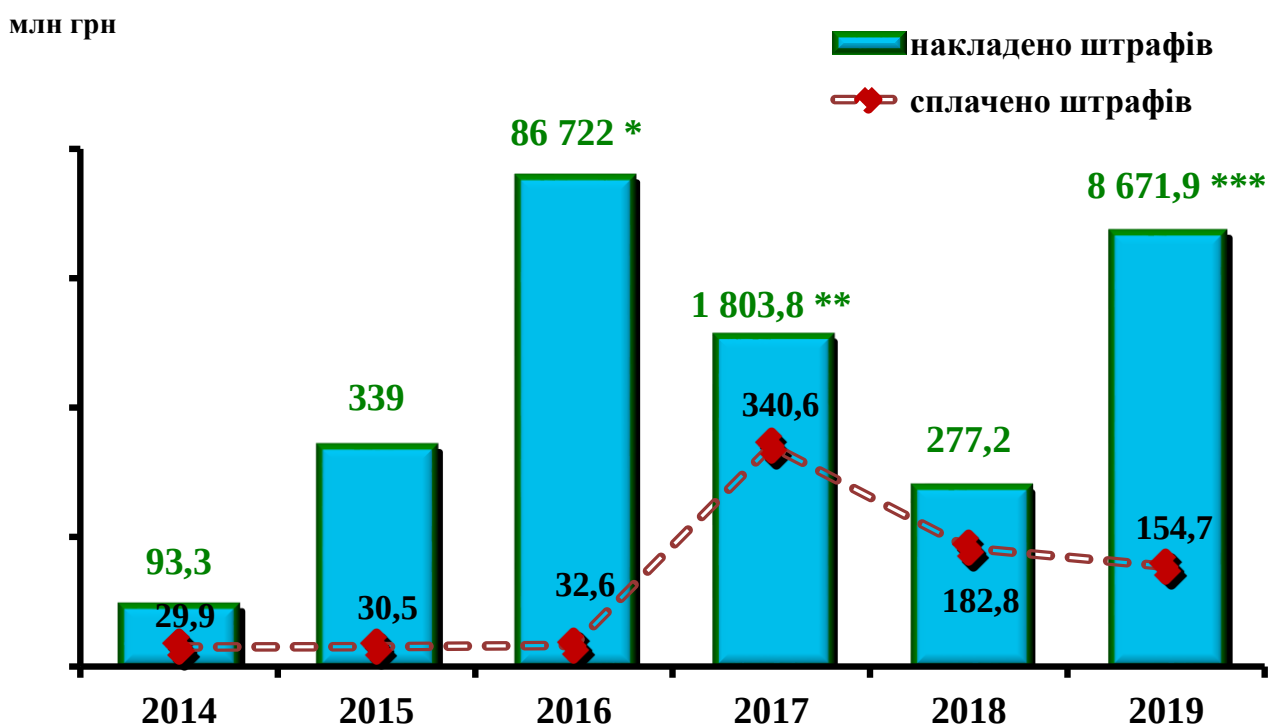
Водночас зазначена інформація є неповною, оскільки не йдеться ні про надані рекомендації, ні про прийняті рішення.

Комітетом для здійснення аналізу річного Звіту в частині накладених і сплачених штрафів надано таблиці "Виявлені та припинені порушення законодавства про захист економічної конкуренції та про захист від

недобросовісної конкуренції за 2019 рік" та "Інформація про стан виконання рішень органів Комітету в частині сплати штрафів, накладених на порушників законодавства про захист економічної конкуренції та пені за 2019 рік".

Рахункова палата проаналізувала цю інформацію і встановила, що впродовж 2019 року Комітетом загалом прийнято 854 рішення (2018 рік – 448) про накладення штрафів на суму 8 млрд 671,9 млн грн (277,2 млн грн), у тому числі структурними підрозділами апарату – 88 на 8 млрд 180,0 млн грн (111 – 175,7 млн грн), територіальними органами – 766 на 491,9 млн грн (337 – 101,5 млн грн) (діаграма 3).

Діаграма 3. Накладення та сплата штрафів до державного бюджету за порушення законодавства про захист економічної конкуренції у 2014 – 2019 роках

* Накладений штраф на ПАТ "Газпром" (85 млрд 965,9 млн грн);

** накладений штраф за продаж нафти сирової та газового конденсату (1 млрд 371,3 млн грн);

*** накладений штраф на ринку тютюнових виробів (6 млрд 523,0 млн гривень).

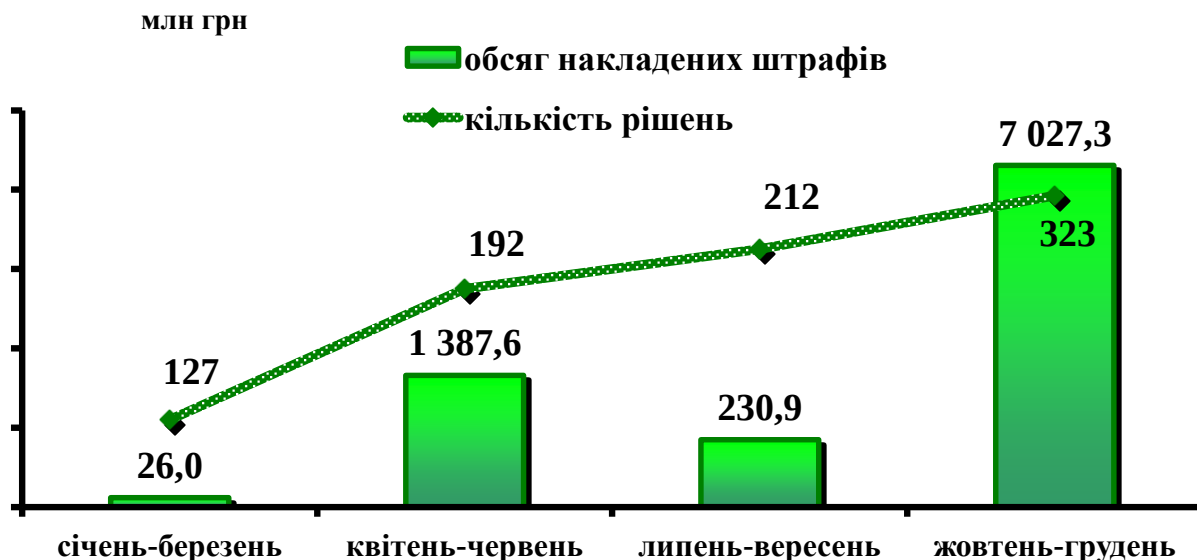
Дані діаграми свідчать, що обсяг накладених штрафів на суб'єктів господарювання за порушення законодавства порівняно з попереднім роком збільшився на 8 млрд 394,7 млн грн, або в 31,3 раза, що насамперед зумовлено прийняттям майже в два рази більшої кількості рішень, об'єднанням справ, підсиленням доказової бази перед прийняттям рішення.

На стор. 199 річного Звіту вказано, що у 2019 році Комітетом прийнято 811 рішень про накладення штрафів, при цьому у формах звітності, наданої під час аналізу, зазначено, що рішень було 854.

Встановлено: значну частину рішень про накладення штрафів прийнято Комітетом наприкінці року, зокрема у I кв. – 127 рішень на суму 26,0 млн грн (2018 рік – 44 на 4,7 млн грн); II кв. – 192 на 1 млрд 387,6 млн грн (133 на 66,4 млн грн); III кв. – 212 на 230,9 млн грн (114 на 33,9 млн грн);

IV кв. – 323 на 7 млрд 27,3 млн грн (157 на 172,2 млн грн), з них у грудні – 132 на 397,5 млн грн (84 на 70,2 млн грн) (діаграма 4).

Діаграма 4. Накладені штрафи на суб'єктів господарювання у січні – грудні 2019 року

Як і в попередньому році, відповідно до документів Департаменту розслідувань порушень законодавства про захист економічної конкуренції та двох територіальних відділень Комітету в II і IV кв. прийнято найбільшу кількість рішень про накладення штрафу за порушення законодавства у частині антиконкурентних узгоджених дій та зловживання монопольним становищем, зокрема:

на ринку тютюнових виробів – на суму 6 млрд 523,0 млн грн, або 75,2 відс. загального обсягу накладених штрафів (рішення від 10.10.2019 № 697-р – 9 суб'єктів господарювання);

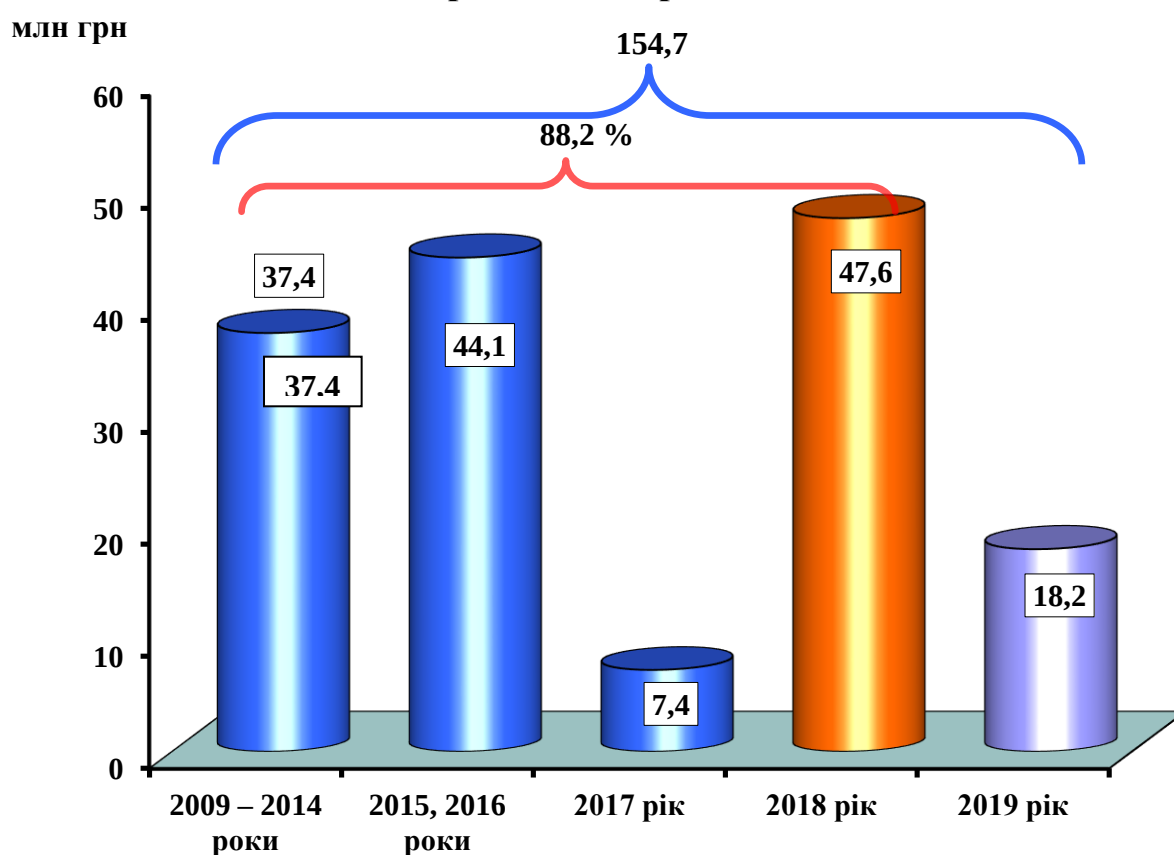
на ринку комплексної послуги з розподілу та постачання природного газу побутовим споживачам – 278,3 млн грн, або 3,2 відс. (рішення від 10.12.2019 № 785 – 800 прр – 36 суб'єктів господарювання);

у змові на публічних закупівлях послуг із харчування військовослужбовців – 869,3 млн грн, або 10,0 відс. (рішення від 04.04.2019 № 200 - р – 22 суб'єкти господарювання); будівництва корпусу Національного інституту серцево-судинної хірургії ім. М. М. Амосова, реконструкції Шулявського шляхопроводу та гімназії – 261,9 млн грн, або 3,0 відс. (рішення від 07.05.2019 № 27-р/тк та 19.06.2019 № 38-р/тк – ТОВ "Спецбуд-Плюс" та ТОВ "Північно-український будівельний альянс"); вбудованих машин для добування вугілля, елеваторів та конвеєрів – 56,5 млн грн, або 1,0 відс. (рішення від 15.10.2019 № 61-р/тк – ТОВ "Корум Україна" та ПАТ "Науково-виробнича компанія "Гірничі машини").

Аналіз наданої Комітетом інформації про сплату штрафів за порушення конкурентного законодавства засвідчив: порівняно з 2017 роком цей показник зменшився на 185,9 млн грн, або у 2,2 раза, з 2018 роком – на 28,1 млн грн, або 15,4 відсотка. Отже, у 2018 і 2019 роках спостерігалася негативна

тенденція щодо несплати добровільно суб'єктами господарювання накладених штрафів, що свідчить про погіршення платіжної дисципліни підприємств та їх взаємодії з органами влади у сфері захисту економічної конкуренції. Крім того, поки Комітет ініціює примусове виконання рішення в суді (від 1 до 2,5 років), окремі відповідачі позбавляються всіх своїх активів, що унеможлиблює виконання прийнятих Комітетом рішень. Водночас встановлено, що у 2019 році 88,2 відс. штрафів та пені сплачено суб'єктами господарювання за здійснені порушення законодавства про захист економічної конкуренції у попередні роки (діаграма 5).

Діаграма 5. Сплата штрафів та пені у 2019 році за прийнятими рішеннями

Як і в попередні роки, викладена у річному Звіті інформація є неповною, оскільки не містить фактичних даних про сплату штрафних санкцій та розмір пені за результатами прийнятих судами рішень, а також про розмір видів порушень законодавства про захист економічної конкуренції.

Комітетом для аналізу надано інформацію щодо реальної сплати штрафів і пені за його рішеннями починаючи з 2009 року (таблиця 3).

**Сума сплачених штрафів та пені за типами порушень
у 2019 році**

млн грн

Вид порушення	Кількість рішень	Сума сплачених штрафних санкцій				
		Разом	з них:			
			штрафи	відс. надходження	пеня	відс. надходження
1	2	3	4	5	6	7
Антиконкурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання	219	75,1	56,0	51,7	19,1	41,2
Зловживання монопольним (домінуючим) становищем	74	61,7	39,8	36,8	21,9	47,2
Інформаційні порушення	157	8,8	6,4	5,9	2,4	5,2
Недобросовісна конкуренція	40	5,2	2,2	2,0	3,0	6,4
Інші порушення	14	3,9	3,9	3,6	0	0
ВСЬОГО	504	154,7	108,3	100,0	46,4	100,0

Встановлено, що у 2019 році суб'єкти господарювання сплачували нараховані їм ще у 2009 році штрафи і пеню за 504 рішеннями зокрема, у 2009–2014 роках з нарахованого штрафу в сумі 19,6 млн грн (25 рішень) сплачено до державного бюджету 18,7 млн грн, або 95,4 відс. накладеного штрафу та 18,8 млн грн пені; у 2015 році з 19,7 млн грн (16) – 19,3 млн грн, або 97,5 відс. і 19,4 млн грн відповідно; у 2016 році з 4,1 млн грн (40) – 2,6 млн грн, або 63,4 відс. і 2,7 млн грн; у 2017 році з 6,8 млн грн (53) – 3,4 млн грн, або 50,0 відс. і 4,0 млн грн; у 2018 році з 49,5 млн грн (126) – 46,1 млн грн, або 93,1 відс. 1,5 млн грн; у 2019 році з 21,0 млн грн (244) – 18,1 млн грн, або 86,2 відс. і 0,1 млн грн відповідно (таблиця 3).

Водночас у Комітеті відсутні дані щодо залишку сум штрафів та пені, які необхідно сплатити в наступні роки за цими рішеннями, також незрозуміло, чи сплачено у повному обсязі суб'єктами господарювання нараховані штрафи і пеню за прийнятими рішеннями та закрито справу; чи у наступні роки необхідно сплатити штраф і пеню або лише частину штрафу та пені.

Аналіз таблиць "Виявлені та припинені порушення законодавства про захист економічної конкуренції та про захист від недобросовісної конкуренції за 2019 рік" та "Інформація про стан виконання рішень органів Комітету в частині сплати штрафів, накладених на порушників законодавства про захист економічної конкуренції та пені за 2019 рік" засвідчив: із 854 рішень про накладення штрафів (8 млрд 671,9 млн грн) до державного бюджету суб'єктами господарювання **сплачено за 244 рішеннями 18,2 млн грн, або 0,2 відс. загального розміру накладених штрафів**, у тому числі за рішеннями структурних підрозділів Комітету – 3,8 млн грн (15 рішень) та територіальних відділень – 14,4 млн грн (229 рішень). Зокрема, найбільше сплачено штрафів за рішеннями, накладеними Харківським відділенням – 3,7 млн грн (44 рішення), Департаментом досліджень і розслідувань ринків паливно-енергетичного комплексу та житлово-комунального господарства – 1,7 млн грн (4 рішення), Львівським відділенням – 1,5 млн грн (25 рішень), Департаментом розслідувань

порушень законодавства про захист економічної конкуренції – 1,4 млн грн (7 рішень), Київським відділенням – 1,2 млн грн (21 рішення).

Щодо претензійно-позовної роботи Комітету встановлено, що з метою захисту інтересів держави, споживачів та суб'єктів господарювання АМКУ та його територіальні органи впродовж 2019 року в 317 випадках (2018 рік – 324) зверталися до суду для забезпечення своєчасної сплати штрафів та пені, накладених за порушення законодавства про захист економічної конкуренції. Судами задоволено 248 позовів (2018 рік – 266) і відмовлено у задоволенні лише в одному випадку (3) (стор. 200). Порівняно з попереднім роком показники поданих позовів та їх задоволення судами зменшилися на 2,2 відс. (7 позовів) і 6,8 відс. (18 позовів) відповідно, а також збільшилася на 2 випадки кількість відмов у задоволенні позову судами.

Разом з тим **річний Звіт не містить інформації щодо подання заяв, позовів, скарг до суду за іншими напрямками діяльності Комітету, визначеними у статті 25 Закону 3659, зокрема, про визнання недійсними нормативно-правових та інших актів; припинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції; зобов'язання виконати рішення органів Комітету; безоплатне вилучення товарів з неправомірно використаним позначенням та (або) копій виробів іншого суб'єкта господарювання; вилучення, накладення арешту на майно, документи, предмети, інші носії інформації у місцях проживання та інших місцях володіння особи тощо.**

Крім того, **річний Звіт не містить повної інформації щодо справ, які були в судовому провадженні протягом 2019 року (кількість справ у виконавчих службах, порівняння показників з попередніми роками).** Під час аналізу Комітетом надано інформацію, що з 854 рішень про накладання штрафів за порушення законодавства про захист економічної конкуренції, прийнятих АМКУ у 2019 році, 72 рішення оскаржено в судовому порядку, загальна сума штрафів, накладених на учасників ринку за цими рішеннями, – 2 036,33 млн гривень.

Слід зазначити, що у 2019 році судами визнано недійсними повністю або частково 16 рішень Комітету (2018 рік – 14), що на 14,3 відс. більше, ніж у попередньому році, та на 51,5 відс. менше, ніж у 2017 році, – 33 рішення.

Відповідно до пункту 9 частини другої статті 15, пункту 3 частини першої статті 16, пункту 19 частини першої статті 17 Закону 3659 державний уповноважений, голови територіального відділення Комітету, а також посадові особи апарату Комітету за дорученням Голови Комітету, державного уповноваженого чи іншого органу Комітету складають протоколи про адміністративні правопорушення в частині порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Згідно з частиною десятою статті 56 Закону 2210 рішення відповідних органів та посадових осіб Комітету про накладення адміністративних стягнень на посадових осіб та інших працівників суб'єктів господарювання, органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю виконуються в порядку, встановленому законом. **У річному Звіті не висвітлено питання складання**

органами Комітету адміністративних протоколів відповідно до статті 255 Кодексу про адміністративні правопорушення. Для аналізу також не надано інформацію про складання Комітетом адміністративних протоколів.

VII. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ ЯК ОРГАНУ ОСКАРДЖЕННЯ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Органом оскарження у сфері публічних закупівель є АМКУ, який утворює Колегію з метою неупередженого та ефективного захисту прав та законних інтересів осіб, пов'язаних з участю у процедурах закупівлі. Рішення Колегії приймаються від імені Комітету. Колегія діє у складі трьох державних уповноважених АМКУ (пункт 14 частини першої статті 1 та частина третя статті 8 Закону 922).

Рахункова палата вкотре звертає увагу на те, що в Законі 3659 не встановлено будь-якого порядку організації роботи АМКУ як органу оскарження у сфері публічних закупівель відповідно до Закону 922 та, відповідно, роботи Колегії. Лише у пункті 20 частини першої статей 16 та 17, а також у пунктах 17¹–18 частини першої та пункті 19 частини третьої статті 7 Закону 3659 є посилання на здійснення інших повноважень відповідно до Закону 922. Незважаючи на щорічні зауваження з цього питання, пропозиції АМКУ щодо внесення змін до Закону 3659 не подавалися.

Регламент Постійно діючої адміністративної колегії АМКУ з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель затверджено розпорядженням Комітету від 19.04.2016 №11-рп.

Аналіз річного Звіту засвідчив: як і в попередніх роках, інформацію підрозділу "Діяльність АМКУ як органу оскарження у сфері публічних закупівель" (стор. 186 – 193) викладено стисло, переважно схематично.

У річному Звіті на стор. 189 висвітлено статистичні дані діяльності Колегії за 2019 рік, зокрема, сума коштів, сплачених за подання скарги, – 59,65 млн грн; кількість прийнятих рішень – 19 595; проведено засідань Колегії – 271.

Наведено статистику про кількість скарг, що надійшли за 2017 – 2019 роки: 2017 рік – 5 706; 2018 рік – 7 786; 2019 рік – 11 147.

Вказані дані свідчать про значне щорічне збільшення кількості оскаржень процедур закупівель. Порівняно з 2017 роком кількість скарг зросла більше ніж у два рази, з 2018 роком – на 43 відсотки. **Отже, зростає навантаження на апарат АМКУ та державних уповноважених, зокрема на забезпечення однієї з функцій, покладених на АМКУ, що відволікає ресурс, який міг би бути використаним для забезпечення інших функцій у сфері захисту конкуренції.**

Крім того, є ряд прогалин у законодавстві, якими користуються недобросовісні скажники, що призводить до значного збільшення кількості скарг та блокування процедур закупівель, у тому числі у соціально важливих та стратегічних галузях.

Прослідковується тенденція до подання скарг, спрямованих на блокування тендерів, недобросовісне усунення конкурентів та напрацювання практики оскарження з метою її застосування в подальшому під час участі в інших торгах.

Рахункова палата вкотре зазначає, що такий стан справ **насамперед пов'язаний із низьким розміром плати за оскарження процедури** закупівлі та автоматичним направленням скарги до кабінету оскарження, навіть без оплати, що дає змогу недобросовісним учасникам оскаржувати процедури без обґрунтованих підстав.

Так, ще у 2010 році, після набрання чинності новим на той момент Законом України "Про державні закупівлі", передбачалось встановлення плати за подання скарги як запобіжник надходження неналежних скарг від суб'єктів господарювання, які ставили за мету не захист своїх прав, а намагання блокувати тендери, використовувати скарги як спосіб впливу на замовників та усунення конкурентів з торгів.

Плату за подання скарги встановлено у 2010⁹ році, з того часу вона не змінювалась: 5 тис. грн за оскарження закупівлі товарів та послуг і 15 тис. грн за оскарження закупівлі робіт.

За цей період інфляція становить понад 300 відсотків. Курс долара США до гривні також зріс у 3,3 раза¹⁰. **Отже, вартість плати за подання скарги у відносних величинах зменшилась більш як утричі.**

Наприклад, вартість скарги у 2010 році у доларах становила **633** дол. США за товари та послуги і **1900** дол. США за роботи, у 2019 році – **190** дол. США і **573** дол. США відповідно.

Фактично йдеться про недоотримання Державним бюджетом України у разі прийняття Кабінетом Міністрів України відповідного рішення лише за 2017 – 2019 роки, за розрахунками, **282,8 млн грн** (таблиця 4).

Таблиця 4

Розрахунок недоотриманих державним бюджетом коштів за розглянуті Комітетом скарги у сфері публічних закупівель

Рік	Кількість скарг, од.	Сума сплачених коштів, млн грн	Розрахунок недоотриманих державним бюджетом доходів від скарг			
			Середньорічний курс 1 долара США, грн	Середньорічний коефіцієнт приросту курсу долара США до його середньорічного курсу у 2010 році (гр.4/7,94)	Розрахунковий (можливий) дохід державного бюджету при врахуванні девальвації національної валюти до встановленої плати за подання скарги, млн грн (гр.3*гр.5)	Розрахунок недоотриманого бюджетом та/або щорічні втрати державного бюджету, млн грн (гр.6-гр.3)
1	2	3	4	5	6	7
2010	x	x	7,94	1	x	x

⁹ Постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 291 "Про встановлення розміру плати за подання скарги" розмір плати змінено.

¹⁰ Відповідно до даних, викладених в інфляційних звітах НБУ за 2009 рік – квітень 2020 року, зростання індексу споживчої інфляції становило 304,6 відсотка. Офіційний курс долара США до гривні за цей період збільшився в 3,3 раза – з 7,7 грн за 1 долар США станом на 01.01.2009 до 26,36 грн за 1 долар США станом на 11.06.2020.

Продовження таблиці 4

1	2	3	4	5	6	7
2017	5 706	24,2	26,60	3,35	81,1	56,9
2018	7 786	37,6	27,20	3,43	128,9	91,3
2019	11147	59,65	25,85	3,26	194,3	134,6
РАЗОМ:	24 639,0	121,5	x	x	404,3	282,8

За інформацією Комітету, кількість скарг, спрямованих на блокування тендерів, так званий "тролінг", від загальної кількості скарг становить близько 20 – 25 відсотків.

На стор. 189 річного Звіту наведено діаграму, що відображає структуру розглянутих скарг: "задоволено повністю/ частково – 54 % (для порівняння у 2018 – 58 %), відмовлено 34% (для порівняння у 2018 – 30 %), припинено розгляд – 12% (для порівняння у 2018 – 12 %). Причини припинення розгляду: відкликано скаргником – 48% (для порівняння у 2018 – 6 %), відміна процедури замовником – 31% (для порівняння у 2018 – 4 %), усунено порушення замовником – 6% (для порівняння у 2018 – 1 %), інші підстави – 15% (для порівняння у 2018 – 1 %)".

Дані діаграми вказано у відсотках і не містять кількісного відображення, стосуються тільки 2019 року без будь-якого порівняння з попередніми роками.

На стор. 189 також наведено статистичні дані щодо оскарження до суду рішень Колегії, прийнятих у 2019 році: "Рішень Колегії, оскаржених до суду – 227, знаходиться на розгляді в суді першої інстанції (призначено розгляд або в письмовому провадженні) – 165, залишено без змін – 49, скасовано судом – 13. Питома вага оскаржених рішень у загальній кількості рішень – 1%".

Водночас порівняльного аналізу оскарження рішень за роками у річному Звіті не надано. Наочно побачити, як змінюється ситуація щодо оскарження рішень Колегії, неможливо. Незважаючи на незначний відсоток оскарження рішень, порівнянно з 2018 роком (196) кількість оскаржених рішень збільшилася на 31, з 2017 роком (152) – на 75, а з 2016 роком (129) – на 98.

На стор. 190 зазначено найбільш поширені порушення замовників і учасників процедур закупівель. На стор. 191 – 193 наведено лише 6 прикладів порушень та інформацію про порушення замовників під час проведення закупівель.

Слід відзначити, що у річному Звіті немає інформації про кількість листів, надісланих правоохоронним органам. Детальної інформації про співпрацю АМКУ з правоохоронними і контролюючими органами щодо виявлення порушень законодавства у сфері публічних закупівель також не міститься.

Крім того, залишаються неврегульованими питання, про які зазначала Рахункова палата¹¹:

– встановлення у Законі 922 необхідності ведення АМКУ **реєстру рішень щодо розгляду скарг учасників закупівель**. На сьогодні неможливо

¹¹ Звіт про результати аналізу стану публічних (державних) закупівель у 2017 році, затверджений рішенням Рахункової палати від 31.05.2018 № 13-1.

розглянути всі рішення Комітету, оскільки в електронній системі відображається лише одна процедура закупівлі, яка оскаржується.

Рахункова палата за відсутності єдиного реєстру рішень щодо розгляду скарг учасників закупівель не може підтвердити або спростувати кількість скарг, що надійшли на розгляд; уніфікувати підходи Комітету під час розгляду скарг, а також забезпечити публічний контроль за ефективністю та законністю прийняття таких рішень.

За поясненням АМКУ, "наразі Комітетом розробляються пропозиції щодо оптимізації та автоматизації процесу розгляду скарг у частині опрацювання наявних даних та можливості роботи з даними рішеннями Колегій органу оскарження.";

– **виключення** норми Закону 922 (частина сьома статті 18) щодо **автоматичного призупинення процедури закупівлі у разі подання скарги або передбачення у Законі, що призупинення процедури закупівлі здійснюється лише після оплати скаржником, встановленої законодавством.** Як наслідок, термін процедури закупівлі може затягуватися до 120 днів через постійні скарги на одну і ту саму закупівлю.

Ще одна проблема, пов'язана з розглядом скарг та прийняттям рішень органом оскарження, – **взяття до уваги висновків Торгово-промислової палати України, яка не має законодавчих підстав для їх надання.**

За інформацією, отриманою Рахунковою палатою ще у 2018 році, Комітет мав намір відкрити справу щодо порушення законодавства про захист економічної конкуренції Торгово-промисловою палатою України під час видачі нею довідок про єдиного виробника/постачальника продукції/робіт/послуг на відповідність вимогам про захист економічної конкуренції.

Однак надані Комітетом до аналізу форми звітності (форма 6 "Виявлені та припинені порушення законодавства про захист економічної конкуренції та про захист від недобросовісної конкуренції" та форма 6а "Справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та про захист від недобросовісної конкуренції, що розглядаються" за 2018 та 2019 роки, затверджені наказом Комітету від 29.12.2017) не містять даних про таке розслідування, **тобто його не розпочато.**

Закон України від 02.12.1997 № 671/97-ВР "Про торгово-промислові палати в Україні" визначає загальні правові, економічні та соціальні засади створення торгово-промислових палат в Україні, встановлює організаційно-правові форми і напрями їх діяльності, а також принципи їх взаємовідносин з державою. При цьому до повноважень Торгово-промислової палати України законодавством не віднесено права видачі довідок про єдиного виробника/постачальника продукції/робіт/послуг на відповідність вимогам про захист економічної конкуренції.

Як встановлено Рахунковою палатою, Комітет під час прийняття рішень враховує такі довідки, надання яких є сумнівним: видаються з перевищенням Торгово-промисловою палатою України повноважень, встановлених Законом України "Про торгово-промислові палати в Україні".

Оскільки АМКУ не веде реєстру рішень щодо розгляду скарг учасників закупівель, на сьогодні унеможливлено розгляд усіх рішень Комітету, прийнятих з урахуванням позиції та на підставі довідок Торгово-промислової палати України. Рахункова палата вважає, що Торгово-промислова палата України перевищує свої повноваження, визначені законодавством.

За таких підстав питання законності прийняття замовниками, учасниками, органом оскарження відповідних рішень з урахуванням довідок Торгово-промислової палати України підлягає більш детальному вивченню та наданню правової оцінки з боку правоохоронних органів.

При цьому Комітету слід дати належну правову оцінку щодо ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції Торгово-промисловою палатою України під час видачі нею довідок про єдиного виробника/постачальника продукції/робіт/послуг на відповідність вимогам про захист економічної конкуренції.

Загалом, аналіз підрозділу "Діяльність АМКУ як органу оскарження" свідчить про неповне, неупорядковане висвітлення інформації про діяльність АМКУ як органу оскарження у сфері публічних закупівель. Враховуючи викладене, вважаємо за необхідне більш повно й упорядковано, точно й доступно, з деталізованими і підтвердженими даними висвітлювати діяльність АМКУ у сфері публічних закупівель у річному Звіті, що забезпечить надання достовірної інформації про стан справ у цій сфері.

VIII. АНАЛІЗ І ОЦІНКА ПОЛОЖЕНЬ ЗВІТУ ЩОДО АНТИКОНКУРЕНТНИХ УЗГОДЖЕНИХ ДІЙ, ЗОКРЕМА ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ СПОТВОРЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ТОРГІВ

Статтею 3 Закону 3659 визначено завдання Комітету щодо участі у формуванні та реалізації конкурентної політики, в тому числі в частині здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції на засадах рівності суб'єктів господарювання перед законом та пріоритету прав споживачів, запобігання, виявлення і припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції; контролю за концентрацією, узгодженими діями суб'єктів господарювання.

За результатами розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції органами Комітету приймаються рішення, передбачені статтею 48 Закону 2210, зокрема, про визнання вчинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції; визнання суб'єкта господарювання таким, що займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, тощо.

За антиконкурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання передбачена відповідальність у вигляді штрафу (стаття 52 Закону 2210).

У розділі "Антиконкурентні узгоджені дії" (стор. 177) зазначено: у 2019 році встановлено 799 порушень у вигляді антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання, з них 795 порушень припинено в межах розгляду справ, ще 4 дії, що містили ознаки антиконкурентних узгоджених дій, припинено за результатами виконання рекомендацій.

Із загальної кількості порушень у вигляді антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання спотворення результатів торгів становлять 775 (майже 97 відс.), вчинення суб'єктами господарювання схожих дій (бездіяльності) на ринку – 13 (майже 1,6 відс.), інші порушення – 11 (1,4 відсотка).

У 2019 році органами Комітету за порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання накладено штрафів на суму 8 126 млн грн, з яких за двома порушеннями щодо усунення з ринку або обмеження доступу на ринок (вихід з ринку) інших суб'єктів господарювання, покупців, продавців – 6 523,1 млн грн (80,3 відс.), за 775 порушеннями щодо спотворення результатів торгів, аукціонів, конкурсів, тендерів – 1 501,8 млн грн (18,5 відсотка).

Як показав аналіз річного Звіту, на стор. 176 – 179 висвітлено інформацію, що має пояснювальний характер, з посиланням на окремі статті законодавства про захист економічної конкуренції, структуру порушень у вигляді антиконкурентних узгоджених дій за кваліфікацією порушень та галузями, на стор. 180 – 185 наведено приклади порушень, що стосуються спотворення результатів торгів (таблиця 5).

Таблиця 5

Припинені порушення та накладені штрафи, розпочаті справи за порушення у вигляді антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання у 2019 році

Суб'єкт здійснення контролю за дотриманням антимонопольного законодавства	Порушення	Припинення порушення	Разом справ	Сума штрафів, тис.грн
1	2	3	4	5
Центральний апарат	49	0	49	7 668 969,4
Територіальні відділення	719	27	746	457 078,7
Разом	768	27	795 *	8 126 048,1

* Ще 4 дії, що містили ознаки антиконкурентних узгоджених дій, припинено за результатами виконання рекомендацій.

Водночас річний Звіт **не містить** деталізованої інформації, порівняльного аналізу з попередніми роками, даних щодо відсоткової складової таких порушень.

Аналіз наданої Комітетом інформації засвідчив: у судових органах розглядалося 25 справ щодо порушень у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, вчинених у 2019 році, загальна сума накладених штрафів – 1 513 491,2 тис. гривень.

Встановлено, що у 2019 році до Комітету надійшло 215 заяв (подань) про необхідність проведення аналітичного аналізу та розслідування щодо можливих змов, розглядається 113, 10 приєднано до справи, про закриття чотирьох прийнято рішення, за 88 заявами прийнято рішення у справі. Половина заяв (108) надійшла від правоохоронних органів.

Слід зазначити, що річний Звіт (стор. 176 – 185) **не містить** окремих показників діяльності Комітету щодо виявлення, розслідування, а також

можливого запобігання порушенням, пов'язаним з антиконкурентними узгодженими діями, визначеними статтею 6 Закону 2210.

IX. СТАН РЕАГУВАННЯ НА РЕКОМЕНДАЦІЇ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПОПЕРЕДНЬОГО АНАЛІЗУ

Рахунковою палатою у 2019 році проведено аналіз Звіту АМУ за 2018 рік у частині, що впливає на виконання державного бюджету. Затверджений Звіт (рішення Рахункової палати від 28.05.2019 № 12-1) з рекомендаціями щодо усунення виявлених недоліків надіслано Комітету листом Рахункової палати від 13.04.2020 № 08 -931 для реагування та вжиття заходів.

Рекомендації Рахункової палати щодо усунення недоліків, виявлених за результатами аналізу Звіту АМУ за 2018 рік, **надіслано майже через 11 місяців після прийняття Рахунковою палатою рішення за результатами аналізу, що вплинуло на врахування рекомендацій Комітетом при підготовці річного Звіту за 2019 рік.**

Встановлено: із **16** наданих Рахунковою палатою рекомендацій Комітетом у повному обсязі виконано **п'ять**, АМУ зазначено, що рекомендації буде враховано при підготовці звіту за 2020 рік; частково виконано **десять**, щодо **однієї** рекомендації повідомлено, що на сьогодні немає змоги її виконати. Зокрема, частково виконано такі рекомендації:

1) збільшити максимальний штраф з 68 тис. грн до економічно обґрунтованого розміру з метою посилення стримуючого ефекту. Комітет поінформував: у Верховній Раді України зареєстровано проєкт Закону 2730-2, яким передбачається внесення змін до частини шостої статті 52 Закону 2210, згідно з якими, зокрема, скасовується максимальне обмеження розмірів штрафів, що накладаються будь-яким органом Комітету;

2) запровадити механізм притягнення до відповідальності материнських компаній у разі ухилення від виконання рішення Комітету, а також удосконалити механізм притягнення до відповідальності компаній, які через наявність відносин контролю утворюють єдиний суб'єкт господарювання. Комітет поінформував: проєктом Закону 2730 та проєктом Закону 2730-2 вносяться зміни до частини четвертої статті 52 Закону 2210 щодо вдосконалення механізму притягнення до відповідальності компаній, які утворюють єдиний суб'єкт господарювання. Крім того, проєкт Закону 2730-2 доповнює статтю 56 Закону 2210 новою частиною одинадцятою такого змісту: "якщо стягнення з особи штрафу, накладеного рішенням органів Комітету, є неможливим внаслідок припинення такої особи, доведення її до банкрутства або недостатності у неї майна внаслідок дій та/або бездіяльності його засновників (учасників, акціонерів) або інших осіб, які мають право давати обов'язкові для боржника вказівки чи мають змогу іншим чином визначати його дії, такі особи солідарно несуть субсидіарну відповідальність щодо сплати накладеного органами Антимонопольного комітету України штрафу";

3) встановити пріоритети діяльності на соціально важливих ринках і завершити триваючі на них дослідження із відповідними реальними рекомендаціями і заходами для учасників ринку та органів державної влади.

Комітет поінформував, що пріоритети діяльності АМКУ 2020 висвітлюють пріоритети соціально важливих ринків, зокрема на яких тривають дослідження;

4) підвищити ефективність роботи окремих територіальних органів Комітету в частині припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції та мінімізувати витрати на утримання центрального апарату, підвищити ефективність координації роботи територіальних органів, спростити фінансове, бухгалтерське та оперативне управління, розглянути питання включення територіальних органів до складу АМКУ як відокремлених структурних підрозділів (без статусу юридичної особи). Комітет поінформував: розпорядженням від 28.11.2019 № 23-рп "Про реорганізацію територіальних відділень Антимонопольного комітету України" розпочато реформу територіальних відділень, що передбачає їх реорганізацію шляхом об'єднання 24 територіальних відділень у 6 міжрегіональних.

Водночас в інших обласних центрах буде організовано відокремлені відділи без статусу юридичної особи. Реформа має підвищити ефективність координації роботи територіальних органів, спростити фінансове, бухгалтерське та оперативне управління окремими відділами та підвищити ефективність роботи територіальних органів Комітету в частині припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції.

ВИСНОВКИ

1. Результати всебічної оцінки повноти і достовірності висвітленої у річному Звіті інформації про діяльність АМКУ свідчать, що **інформація є неповною і частково не підтверджується фактичними даними.**

Розпочаті ще у 2015–2018 роках АМКУ дослідження ринків постійно відтерміновуються, що призводить до зміни товарних меж ринків, крім того, часові межі дослідження втрачають актуальність.

Під час аналізу стану виконання Плану роботи встановлено, що Комітет передбачав проведення 18 заходів з дослідження ринків у межах 13 дій. **Із запланованих 18 заходів з дослідження ринків завершено лише один** – підготовку та схвалення Звіту про результати дослідження ринку м'яса курячого від 12.11.2019 (часові межі – 2016–2018 роки), розпочатий у 2016 році.

У 2019 році не завершено 17 передбачених Планом роботи досліджень ринків: дослідження стану конкуренції на ринку азотних мінеральних добрив; дослідження дій органів влади та органів місцевого самоврядування щодо допуску суб'єктів господарювання на ринки перевезення пасажирів автомобільним транспортом на міських, приміських, міжміських (внутрішньообласних) маршрутах загального користування; дослідження ринку олії соняшникової; дослідження ринку цукру; дослідження ринку яєць курячих; дослідження ринків роздрібної торгівлі переважно споживчими товарами повсякденного попиту через торговельні мережі корпоративного типу та закупівлі споживчих товарів торговельними мережами корпоративного типу; дослідження ринків роздрібної торгівлі будівельно-господарськими товарами через торговельні мережі (сегмент ринку DIY retail); дослідження ринків

роздрібної торгівлі непродовольчими товарами через торговельні мережі (сегмент ринку Drogerie retail); дослідження ринку банківських послуг у контексті порушення принципу конкурентного нейтралітету з боку держави; дослідження ринку послуг з організації виплати фізичним особам в Україні переказаної із-за кордону іноземної валюти за терміновими переказами без відкриття банківського рахунку (неторговельні операції); дослідження ринку природного газу; дослідження ринку присадок, що додаються до моторних палив; дослідження ринку розповсюдження телеканалами програмних продуктів, дослідження ринку послуг з передавання та приймання інформації голосом (голосової телефонії); дослідження ринку надання контент-послуг; дослідження ринку охоронних послуг; дослідження ринку кінопродукції; дослідження ринку туристичних послуг.

Крім того, у 2019 році Комітетом **проводились окремі дослідження ринків, не включені до Плану роботи**. Не закінчені в попередніх роках дослідження також не включались до Плану роботи, що свідчить про непрозорість у діяльності Комітету в частині проведення досліджень.

2. Рахункова палата за наявності наданих для аналізу документів **підтверджує наведену в річному Звіті інформацію, що розмір економічного ефекту від діяльності Комітету становить 4 млрд 327,2 млн грн** і розраховано відповідно до внутрішніх методик АМКУ. Цей показник на 0,3 млрд грн (8,2 відс.) більше, ніж у 2018 році. При цьому у 2019 році припинено 2 071 порушення, що на 727 (54,1 відс.) більше, ніж у 2018 році.

Так, із 2 071 порушення 1 439 (69,5 відс.) припинено шляхом прийняття рішень про застосування передбаченої Законом 3659 відповідальності та 632 (30,5 відс.) – шляхом надання рекомендацій органами АМКУ.

3. Для відслідковування проблематики ринків і пріоритетів за роками АМКУ збережено структуру річного звіту попередніх років, який містить п'ять розділів з деталізованими підрозділами про діяльність. Зокрема, наведено статистику щодо кількості вжитих заходів, аналіз стану основних ринків та ідентифікацію проблем, вагомі та методологічно важливі рішення і рекомендації, статус судового оскарження тощо. Підрозділи річного Звіту інформують суспільство про стан і перспективи розвитку конкурентного законодавства, діяльність Комітету й основні напрями конкурентної політики.

4. Рахункова палата підтверджує надану в річному Звіті статистичну інформацію про кількість розглянутих заяв і наданих дозволів на концентрацію. Як і в попередніх роках, **найпопулярнішими ринками** серед наданих Комітетом дозволів на концентрацію були ринок сільськогосподарської продукції – 93 дозволи (21 відс. загальної кількості наданих дозволів), ринки промисловості – 74 дозволи (16,7 відс.), паливно-енергетичного комплексу й житлово-комунального господарства – 49 дозволів (11,1 відсотка).

5. Аналіз розрахунку Комітетом штрафів за порушення законодавства про захист економічної конкуренції залишився незмінним, незважаючи на надані у 2019 році рекомендації Рахункової палати. Встановлено: на час аналізу не вирішено питання визначення різних розмірів штрафів, зокрема за рахунок коригуючих коефіцієнтів від 0,05 до 2,0 відс. для окремих суб'єктів

господарювання, у зв'язку з чим є постійний ризик неоднозначних і непрозорих підходів до таких розрахунків.

При цьому порівняно з попередніми роками у діяльності АМКУ щодо накладення штрафів є значні позитивні зрушення: **сума штрафів, накладених на суб'єктів господарювання, порівняно з попереднім роком збільшилася на 8,4 млрд грн (у 31,3 раза)**, що насамперед зумовлено прийняттям майже в два рази більшої кількості рішень, об'єднанням справ, підсиленням доказової бази перед прийняттям рішення.

Водночас аналіз інформації про сплату штрафів за 2019 рік засвідчив, що порівняно з 2017 роком цей показник зменшився на 185,9 млн грн (у 2,2 раза), порівняно з 2018 роком – на 28,1 млн грн (15,4 відсотка). Отже, у 2018 і 2019 роках спостерігалася тенденція до несплати добровільно суб'єктами господарювання накладених штрафів, що свідчить про погіршення платіжної дисципліни підприємств та їх взаємодії з органами влади у сфері захисту економічної конкуренції. Під час аналізу інформації про сплату штрафів за 2019 рік також встановлено, що 88,2 відс. штрафів та пені сплачено суб'єктами господарювання за здійснені порушення законодавства про захист економічної конкуренції у попередні роки.

Крім того, аналіз накладених та сплачених у 2019 році штрафів свідчить, що із 854 рішень про накладення штрафів (8 млрд 671,9 млн грн) до державного бюджету суб'єктами господарювання сплачено штрафи за 244 рішеннями на суму 18,2 млн грн (**0,2 відс. загального розміру накладених штрафів за рік**).

Як і в попередні роки, викладена у річному Звіті інформація є неповною, оскільки не містить фактичних даних про сплату штрафних санкцій і розмір пені за результатами прийнятих судами рішень.

Аналіз претензійно-позовної роботи Комітету засвідчив позитивні зміни в основних показниках у 2019 році. Так, судами у 2019 році задоволено 248 (78,2 відс.) позовів органів АМКУ, остаточно відмовлено в задоволенні лише за одним позовом, що становить майже 0,3 відс. загальної кількості поданих до суду, решта позовів перебуває на апеляційному розгляді.

6. Аналіз річного Звіту засвідчив неповне, неупорядковане висвітлення інформації про діяльність АМКУ як органу оскарження у сфері публічних закупівель.

Рахункова палата за відсутності єдиного реєстру рішень щодо розгляду скарг учасниками закупівель не може підтвердити або спростувати кількість скарг, що надійшли на розгляд; провести уніфікацію підходів Комітету під час розгляду скарг, а також забезпечити публічний контроль за ефективністю та законністю прийняття таких рішень.

Встановлено, що під час розгляду скарг і прийняття рішень орган оскарження зважає на висновки Торгово-промислової палати України, яка не має законодавчих підстав для їх надання. За інформацією, отриманою Рахунковою палатою, ще у 2018 році Комітет мав намір відкрити справу щодо порушення законодавства про захист економічної конкуренції Торгово-промисловою палатою України під час видачі нею довідок про єдиного

виробника/постачальника продукції/робіт/послуг на відповідність вимогам про захист економічної конкуренції, але **розслідування не розпочато**.

Крім того, з 2012 року Рахункова палата постійно наголошує на **низькому розмірі плати за оскарження процедури закупівлі**. За розрахунками аудиторів, Державним бюджетом України внаслідок такого розміру плати лише за 2017 – 2019 роки недоотримано **282,8 млн гривень**.

При цьому **прослідковується тенденція до подання скарг, спрямованих на блокування тендерів, усунення конкурентів і напрацювання практики оскарження з метою її застосування в подальшому під час участі в інших торгах**.

7. У 2019 році встановлено 799 порушень у вигляді антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання, із них 795 порушень припинено в межах розгляду справ, ще 4 дії, що містили ознаки антиконкурентних узгоджених дій, припинено за результатами виконання рекомендацій.

Як і в минулих роках, діяльність Комітету з контролю за антиконкурентними узгодженими діями свідчить про недостатнє висвітлення у 2019 році роботи АМКУ в цьому напрямі, зокрема, у річному Звіті надано інформацію, яка є схематичною, з посиланням на окремі статті законодавства про захист економічної конкуренції, структуру порушень у вигляді антиконкурентних узгоджених дій за кваліфікацією порушень та галузями. **Річний Звіт не містить інформації про припинені порушення та накладені штрафи, розпочаті справи за порушення у вигляді антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання у 2019 році, а також її порівняльного аналізу з попередніми роками, не наведено даних щодо відсоткової складової порушень**.

Крім того, у річному Звіті відсутні окремі показники діяльності Комітету щодо виявлення, розслідування, а також можливого запобігання порушенням, пов'язаним з антиконкурентними узгодженими діями, визначеними статтею 6 Закону 2210.

8. Діяльність АМКУ щодо моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання та здійснення контролю за допустимістю такої допомоги свідчить про недостатню ефективність роботи Комітету.

Відповідно до інформації, розміщеної на порталі державної допомоги у розділі "Рішення щодо державної допомоги", у 2019 році винесено 324 рішення на більш як 165,1 млрд гривень. Водночас у розділі "Реєстр державної допомоги" за 2019 рік міститься 85 рішень про нову державну допомогу на суму 40,7 млрд грн (24,7 відс. загальної суми за прийнятими рішеннями). Рештою рішень Комітету підтримка визнається недержавною допомогою.

Як свідчить здійснений Рахунковою палатою аналіз, рішеннями Комітету, які стосувалися підтримки державної допомоги, у 2019 році охоплено 165,1 млрд грн, що порівняно з 2018 роком більше майже у 5 разів, при цьому відсоток рішень, якими визнавалася державна допомога, залишається низьким: 2018 рік – 2,2 відс., 2019 рік – 24,7 відсотка.

Рахункова палата не може оцінити повноту прийнятих Комітетом рішень про визнання підтримки такою, що не є державною допомогою, і

наголошує, що за межами державної допомоги залишається значна сума наданої підтримки. У 2019 році згідно з рішеннями Комітету сума підтримки, що не визнана державною допомогою, становила 124,4 млрд грн, визнано державною допомогою підтримку на суму 40,7 млрд гривень.

Аналіз засвідчив: у зв'язку з тим, що законами встановлено різні строки подання річного Звіту АМКУ та Звіту про надання державної допомоги суб'єктам господарювання в Україні, у річному Звіті **не наведено загальних показників державної допомоги, що містяться у Звіті про надання державної допомоги суб'єктам господарювання в Україні за 2018 рік (розмір наданої державної допомоги, її типи, форми, допомога за видами економічної діяльності, джерелами фінансування, в розрізі регіонів), а вказано тільки кількість повідомлень і рішень про надання державної допомоги.**

9. Комітетом з метою сприяння розвитку добросовісної конкуренції у 2019 році опрацьовано 1 275 проєктів нормативно-правових актів, рішень інших органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, адміністративно-господарського управління та контролю, з них відмовлено в погодженні 306 документів, надано зауваження та пропозиції до 115 проєктів актів щодо узгодження їх з вимогами законодавства про захист економічної конкуренції. У 57 випадках пропозиції органів АМКУ враховано. Крім того, Комітет у 2019 році працював над подальшим оновленням законодавчих засад державного захисту економічної конкуренції України відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС і завдань реформування національної економіки України. За 2019 рік розроблено 12 та прийнято 5 нормативно-правових актів.

Аналіз засвідчив: Верховною Радою України не прийнято Загальнодержавної програми розвитку конкуренції на 2014–2024 роки, 28.12.2018 Комітетом схвалено проєкт Концепції державної політики розвитку та захисту економічної конкуренції в Україні та проєкт розпорядження Кабінету Міністрів України про її затвердження. Проєкт Концепції пройшов попереднє громадське обговорення за участі експертів Світового банку, Адміністрації Президента України, Мінекономрозвитку, Мінінфраструктури, НКРЕКП, НКРЗІ, інших державних органів, конкурентних відомств Австралії, Іспанії та Румунії і отримав позитивну оцінку, а надалі погоджений Мінфіном. Отже, законодавство України про захист економічної конкуренції потребує подальшого удосконалення, а діяльність АМКУ в цьому напрямі – подальшої активізації.

У річному Звіті не надано інформації про затвердження і стан виконання Комітетом Плану діяльності з розробки проєктів регуляторних актів на 2019 рік, про затвердження Плану-графіка здійснення заходів із відстеження результативності регуляторних актів АМКУ на 2019 рік. Під час аналізу встановлено, що останній звіт про відстеження результативності регуляторного акта оприлюднено на сайті Комітету в серпні 2017 року.

ПРОПОЗИЦІЇ

1. Про результати аналізу Звіту Антимонопольного комітету України за 2019 рік у частині, що впливає на виконання державного бюджету, поінформувати Верховну Раду України.

2. Звіт і рішення Рахункової палати у порядку інформування надіслати Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку та Комітету Верховної Ради України з питань бюджету.

3. Відомості про результати аналізу Звіту у формі рішення Рахункової палати надіслати Кабінету Міністрів України та запропонувати прискорити подання на розгляд Верховної Ради України проекту Загальнодержавної програми розвитку конкуренції.

4. Рішення Рахункової палати і Звіт надіслати Антимонопольному комітету України та запропонувати:

- розробити і подати Кабінету Міністрів України пропозиції щодо внесення змін до Закону України "Про захист економічної конкуренції" у частині запровадження додаткової відповідальності засновників та керівників у разі доведення юридичних осіб – відповідачів, на яких органами Комітету накладено штрафи, до банкрутства (неплатоспроможності) з метою уникнення сплати накладених штрафів, а також до Закону 1555 щодо встановлення однакових строків подання річного Звіту АМКУ та Звіту про надання державної допомоги суб'єктам господарювання в Україні;

- розробити та затвердити документ для врегулювання алгоритму планування Комітетом діяльності на короткострокову (1 рік) і середньострокову (3 роки) перспективу;

- прискорити діяльність з остаточного формування необхідної нормативно-правової бази щодо державної допомоги;

- встановити пріоритети діяльності на соціально важливих ринках і завершення триваючих на них досліджень із відповідними конкретними рекомендаціями і заходами для учасників ринку та органів державної влади;

- більш детально висвітлювати у річному Звіті інформацію про припинені порушення та накладені штрафи, справи за порушення у вигляді антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання, а також здійснювати порівняльний аналіз таких даних з попередніми роками і наводити дані щодо відсоткової складової порушень;

- висвітлювати у річному Звіті показники діяльності Комітету щодо виявлення, розслідування, а також можливого запобігання порушенням, пов'язаним з антиконкурентними узгодженими діями, які визначені статтею 6 Закону 2210;

- більш докладно висвітлювати інформацію про діяльність АМКУ як органу оскарження;

- вжити заходів для запровадження ведення єдиного реєстру рішень щодо розгляду скарг учасниками закупівель;

- розглянути дії Торгово-промислової палати України на предмет вивчення ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції під час видачі довідок про єдиного виробника/постачальника

продукції/робіт/послуг на відповідність вимогам про захист економічної конкуренції;

- оприлюднювати на своєму офіційному сайті інформацію про план роботи на рік, зокрема з урахуванням пріоритетних заходів щодо діяльності Комітету;

- висвітлювати в річному Звіті інформацію про затвердження і стан виконання Комітетом Плану діяльності з розробки проєктів регуляторних актів та затверджувати План-графік здійснення заходів із відстеження результативності регуляторних актів АМКУ;

- вказувати в разі наведення у річному Звіті прикладів рекомендацій учасникам ринку інформацію про вжиті ними заходи та стан врахування рекомендацій;

- розглянути питання доцільності створення відкритого реєстру розпочатих досліджень ринків, що забезпечить оперативне ознайомлення із станом їх проведення, а також вносити зміни до Плану роботи щодо окремих досліджень ринків;

- висвітлювати у річному Звіті питання складання органами Комітету адміністративних протоколів відповідно до статті 255 Кодексу про адміністративні правопорушення України.

5. Оприлюднити рішення Рахункової палати, Звіт про результати аналізу та результати розгляду рішення Комітетом на офіційному вебсайті Рахункової палати.

Член Рахункової палати

А. М. Дідик